

I VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Postbus 612
8901 BK Leeuwarden
T 088 22 99 999
E info@vrfryslan.nl
1 www.veiligheidsregiofryslan.nl

Bezoekadres:
Harlingertrekweg 58
Leeuwarden

BTW nr: NL8173.71.072.1301
BIC: BNGHNL2G
IBAN: NL65 BNGH 028.51.28.647
KvK nr: 011 75 778

Aan de colleges van burgemeester en wethouders en
de gemeenteraden in de provincie Fryslân

Datum	Uw kenmerk	Uw brief van	Ons kenmerk	Bijlagen
29 maart 2019			UIT/19011325/DIR Behandeld door	6 Doorkiesnummer 088 22 99 675
Onderwerp Aanbiedingsbrief begroting 2020, jaarstukken 2018 en eerste begrotingswijziging 2019				

Geacht college, geachte raad

Iedereen verdient een veilig en gezond leven, en wij, als Veiligheidsregio Fryslân, dragen daaraan bij. Deze missie stimuleert ons iedere dag om ons werk zo goed mogelijk te doen, of dat nu voor de Brandweer, GGD of Crisisbeheersing is. Om het maximale uit onszelf en onze middelen te halen, stellen we jaarlijks resultaten vast die we het komende jaar willen realiseren. Wij horen graag van u of deze passen bij uw ambities op het gebied van veiligheid en gezondheid.

Naast de begroting 2020 zijn er nog twee documenten bijgevoegd, te weten de jaarrekening 2018 en de eerste begrotingswijziging 2019. Ook hierover ontvangen wij graag uw zienswijze.

Verwerking zienswijzen kaderbrief

De begroting is opgesteld op basis van de eerder in uw raad behandelde kaderbrief, welke is vastgesteld in het algemeen bestuur van 7 maart. De meeste gemeenten besloten namelijk om geen zienswijze op de kaderbrief te geven. Vier gemeenten hebben een zienswijze of een inhoudelijke reactie gegeven. In deze brief geven we u de reactie van het bestuur. Zo bent u voorzien van alle informatie, ook die van andere gemeenten, waardoor u een afgewogen zienswijze voor de begroting kunt indienen.

Ooststellingwerf benoemt dat de veiligheidsregio ambitieus is, en wijst erop dat dit binnen het financiële beeld moet passen. Zij voegt daar de opmerking aan toe of Veiligheidsregio Fryslân haar corebusiness niet teveel uit het oog verliest door in te zetten op activiteiten zoals academisering, een gegevensstelsel en de Omgevingswet. Nu weegt Veiligheidsregio Fryslân bij alle nieuwe ontwikkelingen zorgvuldig af of dit een bijdrage levert aan het voorkomen en/of beperken van schade en incidenten. Voor de Omgevingswet ligt daar een directe relatie, gelet op de grote impact van de fysieke leefomgeving op het gebied van veiligheid en gezondheid. Academisering en een

gegevensstelsel zorgen voor een effectievere en efficiënte inzet van middelen, en leveren daarmee indirect ook een belangrijke bijdrage aan veiligheid en gezondheid. Door dit afwegingskader consequent toe te passen, zijn wij van mening dat we onze corebusiness alleen nog maar versterken.

Ten slotte vraagt Ooststellingwerf aandacht voor krappere wordende financiële middelen bij gemeenten. Ook Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel verwachten een inspanning om een stijging van kosten te voorkomen en zouden graag alternatieve scenario's zien, waarbij beleidsinhoudelijke kosten inzichtelijk worden gemaakt.

Het bestuur begrijpt deze zorgen en denkt graag met de gemeenten mee. Nu komen de meeste kostenstijgingen voort uit autonome ontwikkelingen waarvoor gemeenten via de algemene uitkering worden gecompenseerd. De beleidskeuzes komen met name voort uit bestuurlijke besluiten, zoals Dekkingsplan 2.0 (nieuwbouw kazerne Oudega), JGZ 3.0 en Academisering. Om de kostenstijging de komende jaren toch te beperken, stelt het bestuur voor om de incidentele uitzetting voor JGZ 3.0 te dekken uit het jaarrekeningresultaat van 2018. Daarmee wordt de uitzetting in 2020 en 2021 voor de gemeenten beperkt met respectievelijk € 460.000 en € 348.000.

De gemeente Weststellingwerf geeft ten slotte aan dat de incidentele middelen met betrekking tot de Wnra opgevangen dient te worden binnen de eigen middelen. Het bestuur acht dit niet mogelijk. Veiligheidsregio Fryslân is indirect aangesloten op de car-uwo. Dit vraagt, in vergelijking met gemeenten, een extra inspanning. Zo moeten 2.300 aanstellingen allemaal omgezet worden naar overeenkomsten. Dit alleen al is niet te organiseren binnen de bestaande formatie. Het bijscholen van onze adviseurs en de beleidsmatige uitwerking van de Wnra is dan nog buiten beschouwing gelaten.

Daarnaast geeft Weststellingwerf aan een beeld te willen hebben waarvoor de extra middelen voor Bedrijfsvoering 3.0 benodigd zijn. Het bestuur geeft aan dat in het eerste half jaar een onderzoek plaats vindt om te beoordelen op welke fronten de kwaliteit van de ondersteunende diensten tekort schiet. Mocht hieruit blijken dat € 155.000 voor 2019 een te hoge inschatting is geweest, dan passen wij dat aan.

Besluit kaderbrief 2020

De zienswijzen hebben ertoe geleid dat het dagelijks bestuur de kaderbrief heeft aangepast door de incidentele uitzetting van JGZ 3.0 te dekken uit het jaarrekeningresultaat. Het algemeen bestuur heeft deze lijn gevolgd en de kaderbrief met die aanpassing vastgesteld. Daarmee wordt eveneens tegemoet gekomen aan de wens van de bestuurscommissie Gezondheid

Begroting 2020

Vanuit dit perspectief heeft het bestuur de begroting 2020 opgesteld. Daarbij is nog één financieel-technische aanpassing gedaan ten opzichte van de kaderbrief: de bijdrage voor het rijksvaccinatieprogramma is in lijn gebracht met de daarvoor beschikbare middelen uit het gemeentefonds conform de septembercirculaire 2018. Dit conform de afspraken met de Bestuurscommissie Gezondheid.

Jaarstukken 2018

De vaststelling van de 66e kazerne in Oudega, aansluiting bij het Nationale Preventie Akkoord, nieuwe beleidsplannen, JGZ 3.0, de bijdrage aan Culturele Hoofdstad en acteren rond extreme droogte. Allemaal resultaten die het afgelopen jaar bereikt zijn. In het jaarverslag 2018 verantwoorden wij ons graag over deze resultaten. En alle andere resultaten die wij eerder met u hebben afgesproken via de begroting.

Het financieel resultaat over 2018 bedraagt € 1,9 miljoen positief, 2,7% afwijking ten opzichte van de begroting. Het bestuur stelt voor om € 1.043.00 te doteren aan de nog te vormen bestemmingsreserve JGZ 3.0 en het restant ad € 830.000 toe te voegen aan de egalisatiereserve. Zo kan dit incidentele overschot gebruikt worden ter dekking van mogelijke incidentele tekorten in de toekomst. Daarmee wordt voorkomen dat gemeenten gedurende het begrotingsjaar worden geconfronteerd met een verhoging van de gemeentelijke bijdrage.

Begrotingswijziging 2019

In de kaderbrief 2020 — 2023 zijn alle ontwikkelingen opgenomen die invloed hebben op de begroting van de veiligheidsregio. Een aantal van deze thema's hebben deels ook effect op 2019. Denk aan de gevolgen van de nog te realiseren kazerne in Oudega, de academisering en de verhoging van de cao en de pensioenpremies. Daarnaast is er een aantal incidentele ontwikkelingen, specifiek voor 2019. Zo is er een voordeel op kapitaallasten doordat investeringen zijn doorgeschoven in afwachting van besluitvorming en uitwerking van Dekkingsplan 2.0, en vraagt de ontwikkeling op het gebied van informatiemanagement incidenteel budget. Per saldo is in 2019 bijna € 9 ton aan extra budget nodig. Het bestuur stelt voor om deze te dekken uit de egalisatiereserve. Daarmee wordt voorkomen dat gemeenten gedurende het begrotingsjaar worden geconfronteerd met een verhoging van de gemeentelijke bijdrage.

Zienswijze

Wanneer wij uw zienswijze uiterlijk 12 juni ontvangen, kan het dagelijks bestuur deze mee nemen in het voorstel aan het algemeen bestuur. Het definitieve besluit vindt plaats op 10 juli.

Met hartelijke groet,
Het dagelijks bestuur

Jaarverslag en Jaarrekening 2018

Veiligheidsregio Fryslân

Voorwoord

Het afgelopen jaar kenmerkte zich als een overgangsjaar. In veel gemeenten werden gemeenteraadsverkiezingen gehouden of hadden die net plaatsgevonden. Dit leidde tot nieuwe raden, nieuwe coalities en nieuwe collegeleden. Een aantal mensen maakte daardoor voor het eerst of opnieuw kennis met Veiligheidsregio Fryslân. Onze commissies en het dagelijks bestuur veranderden hierdoor ook in meer of mindere mate van samenstelling.

Om deze reden zijn wij actief de provincie in gegaan om iedereen waar nodig bij te praten over onze organisatie en het doel van de veiligheidsregio: een bijdrage leveren aan een veilig en gezond Fryslân. Een inspanning die wij graag verrichten. Niet alleen omdat we trots zijn op onze resultaten tot nu toe, maar bovenal omdat we het belangrijk vinden dat we deze resultaten in gezamenlijkheid realiseren.

Onze nieuwe beleidsplannen die het afgelopen jaar zijn opgesteld zijn daar een mooi voorbeeld van. De inhoud is ontstaan op basis van vele gesprekken met gemeenteraden, colleges, bestuurders en ambtenaren. Zo hebben we samen de speerpunten voor de komende raadsperiode bepaald.

Ook andere resultaten van het afgelopen jaar kenmerken zich door een nauwe samenwerking. Zo hebben wij op meerdere fronten een bijdrage kunnen leveren aan de Culturele Hoofdstad. Veelal op de achtergrond, en daar waar dit moest zoals bij de Elfstedenzwemtocht van Maarten van der Weijden, in een actieve, coördinerende rol. In alle gevallen bewees de netwerkfunctie van de veiligheidsregio zijn meerwaarde en bleek de crisisorganisatie een stevig fundament te zijn.

Iets dat ook naar voren kwam bij de grotere incidenten. Gelukkig bleven die het afgelopen jaar beperkt. Slechts zes GRIP-incidenten waren er. De meest veeleisende inzet was dan ook geen eenmalig incident maar de extreme droogte die in juli en augustus het nodige van onze organisatie vroeg.

Het wekt vertrouwen dat de veiligheidsregio adequaat opereert wanneer een incident zich voordoet. Echter, onze bijdrage aan een veilig en gezond Fryslân richt zich ook steeds meer op het voorkomen van incidenten. De nieuwe beleidsplannen spreken dit uit, en in 2018 zijn ook hier mooie resultaten op geboekt. Zo zijn we aangesloten bij het Nationale Preventie Akkoord, waar meer dan 70 verschillende organisaties in Nederland afspraken hebben gemaakt over het terugdringen van roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik. Een aantal Friese initiatieven is gebruikt als voorbeeld voor het sluiten van het akkoord.

In 2018 hebben wij een persoonlijk bezoek gebracht aan meer dan 1800 woningen, verspreid over de gehele provincie. Omdat deze woningen in de zogeheten 18-minuten-plus-gebieden liggen, hebben we via deze persoonlijke aanpak mensen geholpen om zoveel mogelijk zelfredzaam te zijn in het geval van brand. Een initiatief dat door veel inwoners van Fryslân als een stukje service is beschouwd.

Dan hebben we het nog niet eens gehad over de implementatie van Dekkingsplan 2.0, met de vaststelling van de 66e kazerne in Oudega, die met onze inzet en die van de Mienskip is gerealiseerd. Of het plan voor de jeugdgezondheidszorg van de toekomst, JGZ 3.0, waarmee we een nog grotere bijdrage aan de gezondheid van Friese kinderen en jongeren willen leveren. En, zo bleek het afgelopen jaar, we voeren deze initiatieven uit met een minimale overhead die fors lager is dan vergelijkbare organisaties.

Voldoende resultaten die vertrouwen geven in de toekomst. Een toekomst die we samen met u vorm willen geven om zo ook de komende jaren aansprekende resultaten te presenteren die de bijdrage aan een veilig en gezond Fryslân zo groot mogelijk maken.

Hartelijke groet,

Het Dagelijks Bestuur

Leeswijzer

De jaarstukken 2018 bestaan uit twee delen: het jaarverslag en de jaarrekening.

In het jaarverslag vindt u de programmaverantwoording en de paragrafen.

De programmaverantwoording vormt het hart van de jaarstukken. Hier wordt verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid. Conform de opzet van de begroting 2018 worden de vier programma's gepresenteerd aan de hand van de vragen:

- Wat hebben we gedaan?
- Wat heeft het gekost?

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten van de jaarstukken. Risicobeheersing en resultaatafspraken zijn belangrijke uitgangspunten.

Een apart deel is de jaarrekening. In dit onderdeel bevinden zich de balans, inclusief toelichting, de toelichting op de programmarekening en de voorgestelde resultaatbestemming.

Bij de overige gegevens staan onder andere de controleverklaring van de accountant en de bijlage met verantwoordingsinformatie over de specifieke uitkeringen (SISA).

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Leeswijzer	3
Deel I Jaarverslag 2018.....	5
1. Resultaat 2018	6
2. Programmaverantwoording Gezondheid	8
2.1. Algemeen	8
2.2. Pijler 1 - Monitoring, signalering en advies	10
2.3. Pijler 2 - Uitvoerende taken gezondheidsbescherming	13
2.4. Pijler 3 - Bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crises	16
2.5. Pijler 4 - Toezicht houden	17
2.6. Wat heeft het gekost?	18
2.7. Feiten en cijfers Programma Gezondheid	19
3. Programmaverantwoording Crisisbeheersing	21
3.1. Algemeen	21
3.2. Uitvoering 2018	22
3.3. Wat heeft het gekost?	25
3.4. Feiten en cijfers Programma Crisisbeheersing	26
4. Programmaverantwoording Brandweer	28
4.1. Beleidsplan Brandweer 2015-2018	28
4.2. Verantwoording op belangrijkste ontwikkelingen	28
4.3. Operationele zaken	31
4.4. Wat heeft het gekost?	33
4.5. Feiten en cijfers Programma Brandweer	34
5. Programmaverantwoording Organisatie	36
5.1. Algemeen	36
5.2. Behaalde resultaten	36
5.3. Wat heeft het gekost?	37
5.4. Feiten en cijfers Programma Organisatie.....	38
6. Paragrafen	39
6.1. Financiering	39
6.2. Weerstandvermogen en risicobeheersing	40
6.3. Onderhoud kapitaalgoederen	43
Deel II Jaarrekening 2018.....	44
7. Jaarrekening	45
7.1. Balans per 31 december 2018	45
7.2. Programmarekening 2018 - deel 1	46
Programmarekening 2018 - deel 2	47
7.3. Waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen	49
7.4. Toelichting op de balans	51
7.5. Toelichting op de programmarekening	57
7.6. WNT- verantwoording	64
Deel III Overig	65
8. Overige gegevens	66
8.1. Controleverklaring	66
8.2. Voorgestelde resultaatbestemming	68
8.3. Vaststelling	68
8.4. Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen	68
8.5. Overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld	69
8.6. Investeringskredieten 2018	70
8.7. Samenstelling bestuur en commissies	71

Deel I Jaarverslag 2018

Veiligheidsregio Fryslân

1. Resultaat 2018

Veiligheidsregio Fryslân heeft over 2018 een positief resultaat gerealiseerd van € 1.873.661. Per programma is dit zowel financieel als procentueel ten opzichte van de begroting als volgt (x € 1.000):

	Resultaat	%-begroting
Operationele resultaat per programma		
Gezondheid	255.000	0,35%
Organisatie	38.000	0,05%
Crisisbeheersing	181.000	0,25%
Brandweer	104.000	0,14%
Subtotaal operationele resultaat	578.000	0,79%
Bijzondere incidentele baten		
Vennootschapsbelasting	170.000	0,23%
Niet afboeken hulpverleningsvoertuigen	520.000	0,71%
Werkgeverspremies	605.000	0,82%
Subtotaal incidentele baten	1.295.000	1,76%
Totaal resultaat 2018	1.873.000	2,55%

De afwijkingen van de operationele resultaten per programma zijn toegelicht in de desbetreffende programmaparagrafen. Hieronder worden de bijzondere posten toegelicht welke eveneens terugkomen in de toelichting per programma voor het deel wat betrekking heeft op het betreffende programma.

• Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 is de vennootschapsbelastingplicht voor overheidsorganisaties ingevoerd. Overheidsorganisaties zijn belastingplichtig voor zover er sprake is van een onderneming. Het effect daarvan werd geschat op maximaal € 60.000 per jaar vanaf 2016. De afgelopen twee jaar zijn met ondersteuning van fiscaal specialisten in landelijke netwerkgroepen de gevolgen voor veiligheidsregio's in kaart gebracht en afgestemd met de belastingdienst. Daaruit blijkt uiteindelijk dat alleen de vrijwillige aansluitingen voor het Openbaar Meldsysteem (OMS) in de heffing vallen, wat leidt tot een minimale heffing. Aangezien zowel in de jaarrekening 2016, de jaarrekening 2017 als de begroting 2018 rekening was gehouden met een heffing leidt dit in 2018 tot een incidenteel resultaat van € 170.000. Vanaf 2019 wordt dit structureel gecorrigeerd in de begroting middels een eerste begrotingswijziging 2019. Voor 2020 en verder is deze reeds gecorrigeerd in de kaderbrief 2020-2023.

• Hulpverleningsvoertuigen

Omdat de hulpverleningsvoertuigen zonder kraan niet in 2018, maar in 2019 worden afgestoten ontstaat er in de jaarrekening een voordeel van € 520.000. In de begroting was namelijk conform de uitwerking van dekkingsplan 2.0 rekening gehouden met de afstoot van de betreffende voertuigen in 2018. Door een vertraging in de levering van vervangend materieel, zoals personeel/materieel voertuigen en een aantal tankautospuiten zullen de hulpverleningsvoertuigen pas in 2019 worden afgestoten. Het betreft hier enkel een verschuiving van het afboeken van de restant boekwaarde over de jaargrens heen.

• Onderzoek werkgeverspremies

Begin 2018 is door een intern onderzoek bij de Belastingdienst gebleken dat de VRF per saldo teveel werkgeverspremies heeft afgedragen in de periode 2013-2018. Door een externe specialist is de salarisadministratie getoetst op juistheid en volledigheid. De totale bate inzake de werkgeverspremies 2013-2018 is opgenomen als bijzonder bate onderzoek werkgeverspremies, zijnde 0,3% van de jaarlijkse salarisbegroting in de betreffende jaren.

Het verloop in de balans is op hoofdlijnen als volgt (x € 1.000):

31-12-2018		31-12-2017	31-12-2018		31-12-2017
Materiële vaste activa	58.905	52.889	Eigen vermogen	5.266	3.042
Vorderingen	1.692	2.890	Vorzieningen	8.581	1.367
Liquide middelen	458	495	Langlopende schulden	42.508	41.615
Overlopende activa	2.771	2.293	Kortlopende schulden	4.548	10.425
			Overlopende passiva	2.923	2.118
	63.826	58.567		63.826	58.567

De toename van de materiële vaste activa wordt met name veroorzaakt door investeringen in tankautospuitten, redvoertuigen en redgereedschap van € 5.000.000. De vorderingen zijn lager door een lager saldo in de rekening courant met het Rijk. Deze afname hangt samen met de afname van de kortlopende schulden. Eind 2017 stond er een kasgeldlening van € 5.000.000 op de balans, eind 2018 was dit saldo € 0.

De mutaties in het eigen vermogen betreffen het resultaat van 2018, de vorming van de bestemmingsreserve FLO ad € 779.000 en de vorming van de bestemmingsreserve meldkamer ad € 500.000. De voorzieningen zijn toegenomen door het vormen van een voorziening voor het FLO ad € 7.213.000.

Voor een nadere toelichting op de balans wordt verwezen naar paragraaf 7.4.

2. Programmaverantwoording Gezondheid

2.1. Algemeen

In maart 2018 waren de gemeenteraadsverkiezingen voor de meeste gemeenten in Fryslân. In het kader van gemeentelijke herindeling vonden voor een aantal gemeenten deze verkiezingen plaats in november 2017 dan wel in november 2018. Nieuwe colleges betekent tevens nieuwe bestuurders voor GGD Fryslân. Op 21 juni 2018 kwam de Bestuurscommissie Gezondheid voor het eerst in de nieuwe samenstelling bijeen. Tijdens deze vergadering is afscheid genomen van dhr. Fokkema als voorzitter, en is dhr. Broekhuizen benoemd als nieuwe voorzitter. De Agendacommissie Gezondheid is aangevuld met dhr. van Gelder, mevr. Wielinga en mevr. Zonderland.

Eind 2018 is het nieuwe meerjarenbeleidsplan 2019-2022 van GGD Fryslân vastgesteld door de Bestuurscommissie Gezondheid. Begin 2018 zijn een aantal instuifbijeenkomsten voor gemeenteraadsleden georganiseerd, waarbij zij hun input konden geven voor het nieuwe beleidsplan. Het beleidsplan vormt de basis voor de jaarlijkse programmabegrotingen.

Zowel de Agendacommissie als Bestuurscommissie Gezondheid is in 2018 vier maal bijeen geweest. Naast de reguliere onderwerpen hebben de commissies met name aandacht besteed aan het innovatieprogramma JGZ 3.0, het project Rookvrije generatie, de continuering van de Academische Werkplaats Noord Nederland en het landelijk werkgeverschap voor artsen in opleiding.

In overeenstemming met de vastgestelde begroting 2018 is de verantwoording ingedeeld volgens de bekende vier pijlers (zie volgende pagina):

De taken van GGD Fryslân

Iedereen verdient een gezond en veilig leven; wij dragen daaraan bij!

2.2. Pijler 1 - Monitoring, signalering en advies

Jeugdgezondheidszorg

De reguliere uitvoering van de JGZ is conform het afgesproken basispakket. In 2018 is gestart met het programma JGZ 3.0. Uit de rapportage van het bureau AEF (eind 2017) was gebleken dat een toekomstbestendige JGZ uitgevoerd kan worden binnen de bestaande financiële kaders. In 2018 is een programmateam geformeerd, dat als eerste aan de slag is gegaan met het formuleren van een visie. Vervolgens is een innovatieagenda voor de komende jaren opgesteld. De thema's van deze agenda zijn behoeftegericht werken, netwerken, digitalisering, taakherziening en werkomgeving. Door in te zetten op deze thema's wordt de komende jaren gewerkt aan het toekomstbestendig maken van de JGZ.

Epidemiologie

De Kindmonitor voor 0-12 jarigen is uitgevoerd en heeft voldoende respons opgeleverd om op gebiedsniveau een analyse te kunnen maken. Over het algemeen ervaren onze kinderen hun gezondheid als (zeer) goed. Gezondheidsverschillen blijven echter een terugkerend fenomeen, zo blijkt ook weer uit de Kindmonitor. Kinderen uit eenoudergezinnen en kinderen die opgroeien in een gezin met een lage sociaaleconomische status hebben veel vaker gezondheidsproblemen.

Daarnaast zijn per ontwikkelingsfase van het kind aandachtspunten te identificeren. Vandaar dat in de Kindmonitor ook de 0 tot en met 3 jarigen zijn meegenomen, naast de 4 tot en met 12 jarigen zoals in het vorige onderzoek (2015). Bovendien zijn nu naast de onderwerpen uit het vorige onderzoek ook actuele onderwerpen als slaap(problemen), veilige school-thuis route en zwemvaardigheid bevraagd. De gemeenten zijn geïnformeerd over de resultaten via een e-magazine.

Verder is gestart met de voorbereiding van de gezondheidsmonitor Go Jeugd 12-18 jaar. De uitvoering vindt plaats in de eerste helft van 2019.

Beleidsadvisering

In het kader van de implementatie van de omgevingswet heeft GGD Fryslân in 2018 binnen de Friese aanpak het omgevingslab Gezondheid gefaciliteerd. Tijdens een aantal bijeenkomsten worden bouwstenen over gezondheid ontwikkeld voor de Friese omgevingsvisies. Oplevering van de bouwstenen vindt plaats in 2019. Een gezonde leefomgeving biedt grote kansen voor het verbeteren van de publieke gezondheid. Gelet hierop wil GGD Fryslân zich ontwikkelen als adviseur gezonde leefomgeving. De lokale aanpak van Vitale Regio is in 6 gemeenten gestart op basis van een goedgekeurd plan van aanpak. De GGD adviseert en ondersteunt deze pilotgemeenten op maat. Een belangrijke ambitie is het leren samenwerken in de "driehoek" van verzekeraar-gemeente-GGD. Naast de lokale ondersteuning is GGD Fryslân in het programma verantwoordelijk voor kennisdeling en monitoring/onderzoek. Vanuit kennisdeling is o.a. een inspiratiesessie georganiseerd in Noordwolde en er is een filmpje gemaakt over de aanpak in Noordwolde. Door deze laatste activiteiten is Vitale Regio in beeld bij de landelijke communicatie rond het Nationaal Preventieakkoord. Een tweede "call" voor nieuwe pilots heeft geleid tot het binden van 4 nieuwe gemeenten aan het programma.

Medische milieukunde

Het doel van de medische milieukunde is het beschermen en bevorderen van de gezondheid van burgers via het beperken van risico's van milieufactoren en het stimuleren van positieve omgevingsfactoren. In 2018 hadden de meldingen van burgers en gemeenten hoofdzakelijk betrekking op vocht/schimmel, houtrook en veeteelt. Daarnaast is het team betrokken geweest bij meerdere grote zaken rondom vervuilingen en grootschalige veeteelt.

Om te voldoen aan de zogenoemde veldnormen voor medische milieukunde zijn door het bestuur extra middelen toegekend. Met deze extra middelen is de bezetting van het team medische milieukunde versterkt. De nieuw aangestelde medewerkers volgen momenteel de opleiding tot arts maatschappij en gezondheid en zijn daardoor nog niet volledig inzetbaar.

Academische werkplaats Noord-Nederland (AWPG NN)

Mede op basis van de evaluatie van de AWPG NN, die in 2017 heeft plaatsgevonden, heeft de bestuurscommissie gezondheid besloten om de AWPG NN voort te zetten. Met het continueren van de AWPG NN wil GGD Fryslân (en de andere betrokken partijen) bijdragen aan onderzoek naar de effectiviteit van interventies. Onderzoek naar de effectiviteit van interventies is ook een uitgangspunt van het Nationaal Preventieakkoord.

De belangrijkste projecten binnen de AWPG NN in 2018 betroffen:

- Vitale Regio: GGD Fryslân is in dit programma verantwoordelijk voor monitoring en onderzoek. Binnen monitoring en onderzoek worden 3 onderzoekslijnen onderscheiden: effectmeting interventies, kostenevaluatie interventies en procesevaluatie. Binnen de AWPG NN is uitvoering gegeven aan de onderzoekslijnen effectmeting interventies en procesevaluatie. De onderzoekslijn kostenevaluatie interventies zal worden uitgevoerd door De Friesland.
- Seker en Sûn: Seker en Sûn richt zich op de vraag hoe de zorg er in 2030 uit moet gaan zien als gevolg van de sterke vergrijzing en de afname van mensen die op de arbeidsmarkt beschikbaar zijn. Veel aandacht is in 2018 uitgegaan naar de afronding en oplevering van de onderzoeksresultaten van fase 1 van dit project. Presentatie van de onderzoeksresultaten heeft plaatsgevonden tijdens een slotconferentie op 22 juni.

Gezondheidsbevordering

Gezondheidsbevordering zet met name in op het bevorderen van een gezonde leefstijl bij de Friese burgers, door het lokaal ondersteunen van en adviseren aan gemeenten en ketenpartners. Drie thema's worden projectmatig opgepakt: alcohol- en drugsgebruik, overgewicht en roken.

Het project Nuchtere Fries richt zich op de aanpak van alcohol- en drugsgebruik. In 2018 is een Facebookcampagne gestart rondom dorpsfeesten en evenementen, gericht op ouders van tieners. Daarnaast is een in 2019 te houden nalevingsonderzoek voorbereid.

Binnen het platform Nuchter over Gewicht is een online omgeving ontwikkeld waarin gemeenten voorbeelden, plannen en initiatieven met elkaar kunnen delen. Er is een regionale werksessie over publiek private samenwerking gehouden, waarin speerpunten voor verbetering zijn geformuleerd. Zowel JOGG gemeenten als andere gemeenten, die werken aan de aanpak van overgewicht, werken binnen het platform Nuchter over Gewicht samen. Voor JOGG gemeenten heeft GGD Fryslân in 2018 de regie-coördinatie uitgevoerd. De evaluatie van de regie-coördinatie JOGG Fryslân door GGD Fryslân was positief, en de opdracht is verlengd tot en met juni 2021. Fryslân wordt gezien als een landelijk voorbeeld voor wat betreft de regionale samenwerking.

In oktober 2018 heeft de Bestuurscommissie Gezondheid ingestemd met de start van het project Rookvrije generatie, hiermee vooruitlopend op de vaststelling van het nieuwe meerjarenbeleidsplan.

Extra inzet statushouders

Binnen de JGZ heeft extra inzet plaatsgevonden ten behoeve van statushouders. Deze extra inzet hangt met name samen met de specifieke gezondheidsrisico's van deze doelgroep en met het beoordelen van de gezondheidssituatie inclusief vaccinatiestatus. Bij de uitvoering van de verschillende contactmomenten is gebruik gemaakt van tolken.

Gezondheidsbevordering voor statushouders richt zich met name op het overbrengen van kennis en vaardigheden omtrent gezondheid, zelfzorg en leefstijl. Naast voorlichting over algemene gezondheidszorg zijn voorlichting over seksuele gezondheid, omgaan met stress/spanning en opvoeding de belangrijkste thema's. Op basis van signalen van en in overleg met gemeenten heeft inzet van gezondheidsbevordering plaatsgevonden. In totaal zijn 45 collectieve gezondheidsvoorlichtingen verzorgd in diverse gemeenten.

De in 2017 uitgestelde hygiëne inspecties van tien kleinschalige woonvormen voor statushouders zijn in 2018 uitgevoerd.

Indicatoren

In maart 2017 zijn door de Bestuurscommissie Gezondheid indicatoren vastgesteld. De referentiegroep betreft GGD'en die evenals GGD Fryslân de JGZ 0-19 jaar uitvoeren en die een vergelijkbaar inwonertal hebben (+/- 100.000).

De Indicators voor deze pijler:

Percentage verwezen kinderen naar extern

Het betreft het aantal verwezen unieke kinderen afgezet tegen het totaal aantal kinderen dat gezien is door de JGZ in 2018.

Indicator	2018	2017	Referentiegroep 2017
Percentage verwezen kinderen extern	5,6%	4,7%	7,5%

Percentage gebruik meldcode kindermishandeling

Bij verdenking van kindermishandeling treedt de meldcode in werking. Het percentage betreft het aantal unieke cases afgezet tegen het totaal aantal kinderen gezien tijdens het contactmoment, onafhankelijk van eventuele melding AMK.

Indicator	2018	2017	Referentiegroep 2017
Percentage gebruik meldcode kindermishandeling	0,08%	0,09%	0,18%

Aantal signalen/matches geregistreerd in verwijsindex

De verwijsindex is een digitaal contactsysteem waarin professionals (leerkrachten, thuishulpen, begeleiders en hulpverleners) hun betrokkenheid bij een jeugdige (0-23 jaar) kunnen aangeven door middel van een signaal. Als twee of meer van die professionals zo'n signaal afgeven is er sprake van een match. Alle verschillende ondersteuners binnen één signaal worden als aparte match geregistreerd.

Indicator	2018	2017
Aantal signalen GGD geregistreerd in Verwijsindex	426	378
Aantal matches in Verwijsindex	814	557

Percentage kinderen met overgewicht in groep 7

In het beleidsplan 2015-2018 van GGD Fryslân is, wat betreft de bovenlokale aanpak, gekozen voor de focus op twee leefstijlthema's, namelijk alcohol/drugs en overgewicht. In het verlengde daarvan zijn deze en de volgende indicator opgenomen. Het percentage geeft de verhouding tussen het aantal kinderen in groep 7 met overgewicht (excl. obesitas) en het totaal aantal kinderen in groep 7.

Indicator	2018	2017	Referentiegroep 2017
Percentage kinderen met overgewicht in groep 7	11,1%	10,5%	13,9%

Percentage jongeren dat in de afgelopen 4 weken alcohol heeft gedronken in klas 1 en 2 VO

Evenals de voorgaande indicator opgenomen op basis van de keuze in het beleidsplan GGD Fryslân. Deze indicator geeft de verhouding tussen het aantal kinderen in klas 1 en 2 VO dat de afgelopen vier weken heeft gedronken en het totaal aantal kinderen in de bezochte klassen 1 en 2 VO.

Indicator	2018	2017	Referentiegroep 2017
Percentage jongeren dat in de afgelopen vier weken heeft gedronken in klas 1 en 2	6,2%	10,7%	12,4%
Voortgezet Onderwijs			

2.3. Pijler 2 - Uitvoerende taken gezondheidsbescherming

Infectieziektebestrijding

De infectieziektebestrijding heeft als doel het voorkomen, bestrijden en opsporen van infectieziekten. Overall is er ten opzichte van 2017 sprake van een sterke toename (18%) van het aantal vragen. Deze sterke toename hangt vooral samen met de vaccinaties in relatie tot meningokokken W. Verder heeft de maternale kinkhoestvaccinatie voor zwangere vrouwen geleid tot extra vragen. GGD Fryslân heeft in 2018 zwangere vrouwen de mogelijkheid geboden om zich te laten vaccineren. Dit vooruitlopend op de opname van de maternale kinkhoestvaccinatie in het RVP met ingang van 2019.

Eind 2018 is in Noord Nederland het MRSA/BRMO informatiepunt geopend. Burgers en zorgprofessionals kunnen het informatiepunt raadplegen voor advisering en ondersteuning bij vragen en onduidelijkheden over MRSA en BRMO. Het informatiepunt is een belangrijk initiatief om de regionale aanpak en afstemming van de bestrijding van resistentie tegen antibiotica te bevorderen. Dit gebeurt vanuit het ABR (Antibiotica Resistentie) Zorgnetwerk Noord Nederland waarin alle disciplines en instellingen in het Noorden binnen de zorg deelnemen, die met antibioticaresistentie te maken hebben.

TBC

Tuberculosebestrijding heeft als doel het opsporen en bestrijden van tuberculose. In 2018 was er een toename van het aantal screenings voornamelijk gerelateerd aan onderzoeken bij statushouders. In de Bestuurscommissie Gezondheid is hier in 2017 aandacht voor gevraagd vanwege het uitwisselen van gegevens van statushouders tussen de gemeenten en de GGD in verband met de TBC screening. Eind 2017 zijn hierover afspraken gemaakt en is de gegevensuitwisseling op gang gekomen. De TBC screening van statushouders is hierdoor in 2018 uitgevoerd.

SOA/Sense

Ten opzichte van 2017 is het aantal consulten in 2018 licht gedaald. De daling van het aantal consulten hangt voor een belangrijk deel samen met het sluiten van Testlab per 1 mei 2018. Het Testlab is een laagdrempelige voorziening die het mogelijk maakt om anoniem, gratis en online aanvragen voor SOA-tests te doen. Reden voor het sluiten van het Testlab was het beheersen van de laboratoriumkosten samenhangend met de SOA-tests. Eind 2018 is onderzocht wat het effect is geweest van het sluiten van het Testlab en op welke wijze de doelgroep wel gebruik zou kunnen maken van deze voorziening. Naar aanleiding hiervan is besloten om onder strikte kaders, zowel qua volume als qua toeleiding, het Testlab weer open te stellen in 2019. Het aantal gevonden SOA's en het vindpercentage zijn vergelijkbaar met vorig jaar.

Jeugdgezondheidszorg

Eind 2017 is in de bestuurscommissie een voorstel voor het collectief aanbieden van de interventie voorzorg aan de orde geweest. De bestuurscommissie heeft toen besloten om deze interventie niet collectief uit te voeren, maar als maatwerk via het aanvullend pakket aan te bieden. In 2018 zijn met zes gemeenten afspraken gemaakt over het aanbieden van de interventie voorzorg. Voor het uitvoeren van de interventie voorzorg zijn begin 2018 twee jeugdverpleegkundigen geschoold. De eerste trajecten zijn eind 2018 gestart. De recente aandacht in de media voor het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) in verband met de dalende vaccinatiegraad lijkt effect te hebben. Ten opzichte van voorgaande jaren is de vaccinatiegraad licht gestegen en het opkomstpercentage bij de HPV vaccinatie is sterk verbeterd (van 39,9% in 2017 naar 49,6% in 2018). Naast de reguliere uitvoering van het RVP heeft in het najaar van 2018 de nadruk gelegen op de uitbraakmaatregel betreffende meningokokken W. Het opkomstpercentage bij de vaccinatiesessies voor de meningokokken W is 85,9%. In 2019 blijft de uitbraakmaatregel van kracht en zullen de 14-18 jarigen een oproep krijgen om zich te laten vaccineren.

Reizigersvaccinaties

De aanhoudende gunstige economische situatie blijft ook merkbaar bij reizigersadvisering en -vaccinatie. Ten opzichte van 2017 zijn het aantal consulten en het aantal vaccinaties gestegen.

Publieke gezondheidszorg Asielzoekers

Naast de uitvoering van de reguliere werkzaamheden zijn in de gemeente Smallingerland en de gemeente Waakhoeke pilots jeugdhulp uitgevoerd. De pilots jeugdhulp houden verband met de overgang van de verantwoordelijkheid van de jeugdhulp voor asielzoekerskinderen van het COA naar gemeenten. In de pilots is een werkwijze ontwikkelt voor de jeugdhulp voor asielzoekerskinderen binnen de gemeentelijke kaders. Deze werkwijze richt zich op het realiseren van verbinding tussen het COA, de (zorg)ketenpartners op het azc en het gebiedsteam van de gemeente. De jeugdverpleegkundige heeft hierbij een signalerings- en regierol en vormt daarmee de verbindende schakel. Deze werkwijze wordt vanaf 2019 in drie van de vier Friese gemeenten met een AZC gecontinueerd.

Voor 2019 is een nieuwe overeenkomst afgesloten met het COA voor de uitvoering van de publieke gezondheidszorg asielzoekers. De bekostiging van gezondheidsbevordering is in deze overeenkomst gewijzigd ten opzichte van 2018. Onderdeel van gewijzigde bekostiging is het hanteren van een plafond voor dit onderdeel. De invoering van een plafond betekent waarschijnlijk dat GGD Fryslân minder voorlichting zal verzorgen dan in de afgelopen jaren.

De Indicators voor deze pijler:

Opkomst groepsvaccinatie

Het Rijksvaccinatieprogramma beschermt kinderen tegen een aantal ernstige infectieziekten. De vaccinatiegraad moet ten minste 90% zijn om voldoende bescherming te verkrijgen voor de groep (herd-immunity). De indicator geeft inzicht in de opkomst voor de inenting van bof, mazelen en rode hond (BMR) en difterie, tetanus en polio (DTP) op de leeftijd van 9 jaar.

Indicator	2018	2017
Opkomst BMR 9 jaar	95%	93,9%
Opkomst DTP 9 jaar	96,2%	95,1%

Percentage indicaties Stevig Ouderschap

Stevig Ouderschap is opgenomen in het basispakket met de aanname dat inclusief prenataal voor 6% van het aantal huishoudens extra ondersteuning op zijn plaats is.

Indicator	2018	2017
Percentage indicaties Stevig Ouderschap	5,7%	6,0%

Aantal geïnfecteerde meldingsplichtig categorie A, B1, B2 en C

Betreft het aantal verplichte meldingen van artsen in het werkgebied overeenkomstig artikel 22 van de Wet Publieke Gezondheid.

Indicator	2018	2017
Aantal geïnfecteerde meldingsplichtig categorie A, B1, B2 en C	248	284

2.4. Pijler 3 - Bewaken van de publieke gezondheid bij rampen en crises

Maatschappelijke crisisondersteuning

De inzet van het team vervuilde huishoudens is gestegen ten opzichte van de inzet in 2017. De stijging komt enerzijds door een toename van multi-problematiek en anderzijds door de betere aansluiting met de gebiedsteams en onderkenning van de problematiek. Het scenarioteam is in 2018 3 keer (ten opzichte van elf keer in 2017) ingezet. Door de implementatie van het opschalingsmodel "Aanpak ter Voorkoming van Escalatie" (AVE) is de verwachting dat de inzet van het scenarioteam in de toekomst minder vaak noodzakelijk zal zijn.

GGD Fryslân heeft samen met de gemeente Heerenveen de pilot wijk GGD'er uitgevoerd. Binnen deze pilot is de doelgroep van de wijk GGD'er in beeld gebracht. In de pilot wijk-GGD'er zijn 87 unieke casussen behandeld. Dit betroffen 40 casussen over personen met verward gedrag en 20 casussen over inwoners met meervoudig complexe problematiek (sociaal team). In de overige casuïstiek gaf de wijk-GGD'er advies aan ketenpartners en dacht hij mee over (mogelijke) oplossingen. De meerwaarde van de wijk-GGD'er is dat hij kan zoeken naar oplossingen waar de situatie om vraagt, waarbij outreachend, laagdrempelig en praktisch kenmerken zijn van de werkwijze. In algemene zin heeft de doelgroep veel aandacht nodig en vergt een ruime tijdsinvestering. De pilot krijgt in 2019 een vervolg gericht op het borgen van de werkwijze en de leermomenten binnen het sociaal domein. Andere gemeenten hebben aangegeven ook interesse te hebben in de aanpak van wijk GGD'er.

Eind 2018 is GGD Fryslân gestart met een pilot gericht op het doelmatig en doeltreffend organiseren van een niet-acuut advies- en meldpunt voor mensen die de grip op hun leven (tijdelijk) kwijt zijn. De pilot richt zich op een sociaal kwetsbare groep met vaak meervoudige problematiek. Samen met zorgcentrale Het Friese Land en vier pilotgemeenten verkent GGD Fryslân hoe een dergelijk advies- en meldpunt kan worden gerealiseerd.

Foresische geneeskunde

Ten opzichte van 2017 is het aantal verrichtingen gestegen met ongeveer 4%. De stijging doet zich met name voor bij medische arrestantenzorg. Met de Nationale Politie is in 2018 een nieuwe overeenkomst afgesloten voor de uitvoering van medische arrestantenzorg en forensisch medisch onderzoek. De nieuwe tariefafspraken heeft er in 2018 mede toe geleid dat er sprake is van een kostendekkend product.

Op 28 september 2018 heeft de minister van Justitie en Veiligheid een brief toegezonden aan de Tweede Kamer over de toekomst van forensische geneeskunde. Belangrijke elementen in deze brief zijn het onder regie van GGD-GHOR Nederland samenbrengen van forensisch medische expertise en de conclusie dat medische arrestantenzorg moet worden aanbesteed (geen exclusieve overheidstaak). Concrete maatregelen naar aanleiding van de brief over de toekomst van forensische geneeskunde zullen in 2019 worden ingezet.

Jeugdgezondheidszorg

De jeugdgezondheidszorg is 9 maal ingezet in verband met calamiteiten in wijken/op scholen. Het gaat hierbij om situaties als suïcide, een ongeval en grensoverschrijdend gedrag.

De Indicator voor deze pijler:

Gemiddeld aantal incidenten per gemeente met dreigende maatschappelijke onrust die door de GGD in opgeschaalde vorm zijn ondersteund.

Het gemiddeld aantal incidenten betreft het totale aantal incidenten in het werkgebied afgezet tegen het aantal gemeenten in het werkgebied. In 2018 zijn er 3 incidenten geweest

Indicator	2018	2017
Gemiddeld aantal incidenten per gemeente met dreigende maatschappelijke onrust die door GGD in opgeschaalde vorm zijn ondersteund	0,13	0,46

2.5. Pijler 4 - Toezicht houden

Op grond van de wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen dienen alle kinderopvanginstellingen jaarlijks te worden geïnspecteerd op het voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen. In 2017 zijn als gevolg van capaciteitsproblemen niet alle kinderopvanginstellingen geïnspecteerd. De Inspectie van het Onderwijs heeft aangegeven dit een ongewenste situatie te vinden, die in 2018 opgelost dient te zijn. Door het aantrekken van extra inspecteurs en het bewust aanhouden van enige overcapaciteit (voor het opvangen van fluctuaties) zijn in 2018 alle inspecties uitgevoerd.

De Indicator voor deze pijler:

Aantal bezochte locaties kinderopvang/steekproef gastouderopvang

Elk jaar dienen alle locaties voor kinderopvang geïnspecteerd te worden. Een inspectie kan bestaan uit meerdere bezoeken (afhankelijk risicoprofiel). Van de gastouderopvang dient elk jaar tenminste 5% te worden geïnspecteerd.

Indicator	2018	2017
Aantal bezochte locaties kinderopvang	100%	92%
Steekproef gastouderopvang minimaal 5%	5,66%	5%

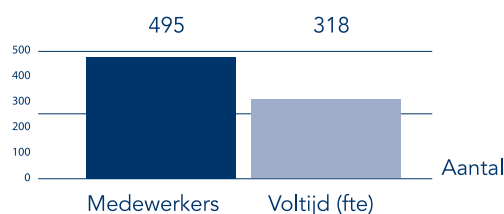
2.6. Wat heeft het gekost?

	Begroting na 3e wijziging			Realisatie 2018		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma Gezondheid						
Pijler 1	12.378.019	149.770	-12.228.249	13.368.146	1.203.116	-12.165.030
Pijler 2	8.368.442	3.592.365	-4.776.077	9.875.497	5.751.094	-4.124.403
Pijler 3	1.017.472	564.710	-452.762	1.180.605	693.164	-487.441
Pijler 4	1.158.585	1.158.585	-	1.649.065	1.443.648	-205.417
	22.922.518	5.465.430	-17.457.088	26.073.313	9.091.022	-16.982.291
Dekkingsmiddelen Gezondheid						
Gemeentelijke bijdrage	-	17.132.785	17.132.785	-	17.132.785	17.132.785
	-	17.132.785	17.132.785	-	17.132.785	17.132.785
Resultaat voor bestemming	22.922.518	22.598.215	-324.303	26.073.712	26.223.807	130.095
Reservemutaties Gezondheid	100.000	424.303	324.303	100.000	424.303	324.303
Totaal programma Gezondheid na bestemming	23.022.518	23.022.518	-	26.173.313	26.648.110	474.797

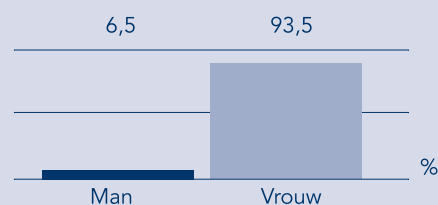
Voor een toelichting op de verschillen wordt verwezen naar pagina 57.

2.7. Feiten en cijfers programma Gezondheid

Cijfers medewerkers 2018

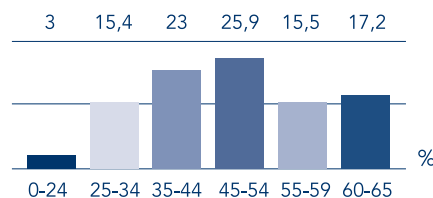

2. Aantal medewerkers	Aantal
Man	32
Vrouw	463

3. Leeftijdsopbouw	Aantal
0-24	15
25-34	76
35-44	114
45-54	128
55-59	77
60-65	85

Gemiddelde leeftijd: 47 jaar

4. Verzuimcijfers	2016	2017	2018
Verzuim	4,9	6,44	5,94
Meldfrequentie	0,9	0,87	0,74

5. NPS	
2016	-1,0
2017	5,4

6. Medewerkerstevredenheid	
2016	7,1
2017	7,3

De Net Promoter Score (NPS) is een prestatie-indicator voor klanttevredenheid.

Cijfers per pijler 2018

Pijler 1, Monitoring, signalering en advies

Jeugdgezondheidszorg		
	Consulten cb's 0-18	151.000
	Telefoontjes naar GGD/JGZ	66.000
	Kinderen in beeld bij JGZ	130.000
Aantal consultatiebureaus		47

Pijler 2, Uitvoerende taken gezondheidsbescherming

Reizigersvaccinatie		
	Vaccinaties	16.369
	Informatieverstrekingen	2.360
	Consulten	12.613

Pijler 3, Bewaken van de publieke gezondheid bij rampen en crises

Forensische geneeskunde		
	Lijkschouwingen	556
	Letsels verklaringen	367
	Totaal aantal verrichtingen	3.484

Pijler 4, Toezicht houden

THZ Technische Hygiëne zorg		
	Inspecties kinderdagverblijven	761
	Scheeps/tattooshops/sexhuizen	128
	Inspectie gastouders	773

3. Programmaverantwoording Crisisbeheersing

3.1. Algemeen

Met het vertrek van enkele burgemeesters wijzigde de agendacommissie Veiligheid van samenstelling. De heer Apotheker vertrok uit de agendacommissie; de heer Feenstra werd de nieuwe vertegenwoordiger namens regio Zuid West en de heer Sluiter werd de nieuwe vertegenwoordiger vanuit regio Noord West. De agendacommissie kwam in 2018 vier keer bijeen.

De bestuurscommissie Veiligheid (Crisisbeheersing en Brandweer) kwam drie keer bijeen in 2018; de vergadering in het najaar ging vanwege te weinig deelname niet door. Naast de reguliere onderwerpen heeft de bestuurscommissie Veiligheid in 2018 onder meer aandacht besteed aan de evenementenkalender (LF 2018), het project bluswatervoorziening, de voortgang implementatie dekkingsplan en het haalbaarheidsonderzoek kazerne Oudega.

Beleidsplan Crisisbeheersing 2015 – 2018

De Bestuurscommissie Veiligheid heeft in maart 2015 het Beleidsplan “Crisisbeheersing 2015 - 2018” vastgesteld. In dit plan zijn beleidsvoornemens geformuleerd die voor de periode 2015 - 2018 moeten leiden tot een verdere versterking van de Friese crisisorganisatie. Alle inspanningen zijn erop gericht om ontwrichting van de Friese samenleving te voorkomen, dan wel de crisissituatie zo snel mogelijk te reduceren en de nadelige effecten tot een minimum te beperken.

Jaarschijf 2018

In de jaarschijf 2018 van het Beleidsplan Crisisbeheersing stonden 5 speerpunten centraal:

- 1. Risico's in beeld**
Afdeling Crisisbeheersing heeft, samen met haar netwerkpartners, de belangrijkste risico's in beeld. Wij werken en denken vanuit risicoanalyses en communiceren adequaat over risico's.
- 2. Een voorbereide crisisorganisatie**
Onze crisisorganisatie is professioneel (vakbekwaam) en proportioneel (voorbereid op realistische risico's) ingericht. Onze crisisfunctionarissen zijn tevreden over de wijze waarop de crisisorganisatie is voorbereid.
- 3. Netwerkmanagement**
Afdeling Crisisbeheersing is de netwerkorganisatie op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing, ten dienste van de Friese gemeenten, keten- en netwerkpartners.
- 4. Veilig verloop van evenementen**
Afdeling Crisisbeheersing levert een bijdrage aan veilige en feestelijke evenementen in Fryslân.
- 5. Leren en evalueren**
Afdeling Crisisbeheersing verbetert de effectiviteit van de hulpverlening door het systematisch evalueren van GRIP-inzetten.

Nieuw afdelingshoofd Crisisbeheersing

In februari 2018 is het afdelingshoofd Crisisbeheersing mevrouw Saskia van den Broek vertrokken naar de gemeente Harlingen (gemeentesecretaris); in april 2018 is de heer Gerben van Alst benoemd als het nieuwe afdelingshoofd Crisisbeheersing.

3.2. Uitvoering 2018

Risico's in beeld

Nieuwe risico's / Nieuwe typen crises

VRF heeft zich niet alleen meer gericht op fysieke veiligheid (brand, gevaarlijke stoffen, plofkraken) maar ook op nieuwe risico's zoals:

- **extreme droogte/klimaat:** het ROT is als Regionaal Voorbereidingsteam een aantal keren bij elkaar gekomen tijdens de extreme droogte in juli-augustus 2018. Samen met externe partners als het Wetterskip en Vitens is geïnventariseerd wat de gevolgen van de aanhoudende droogte voor de maatschappij zijn. Partijen hebben de communicatie over alle risico's en maatregelen gezamenlijk verzorgd. De eindejaarsbijeenkomst voor crisisfunctionarissen (4 december 2018) was volledig gewijd aan klimaatverandering; samen met de crisisfunctionarissen is verkend hoe wij ons als crisisorganisatie kunnen voorbereiden op extreem weer.
- **cyber(gevolgbestrijding):** in 2018 hebben we onze crisisfunctionarissen kennis laten maken met het thema Cyber; Themabijkomst "Hoe bereid je je voor op een mogelijke cyberaanval?" in De Lawei in Drachten, CoPI-ROT oefeningen van 24 – 27 september 2018 met als thema Uitval drinkwater met als oorzaak cyber.
- **sociale veiligheid:** de werkgroep Aanpak Voorkoming Escalatie heeft in 2018 bestuurlijke bijeenkomsten georganiseerd, o.a. Bestuurlijke Conferentie Zorg en Veiligheid, Themabijeenkomst Zorg en Veiligheid met o.a. de ervaringen met de wijk-GGD'er, bestuurlijke oefeningen Zorgkracht (in twee gemeenten) en trainingen (procesregie, privacy deling en gegevensverwerking).
- **kwetsbaarheid achter de voordeur:** er wonen steeds meer mensen thuis in de wijk die minder zelfredzaam zijn. Bij een ramp of crisis is dit een kwetsbare groep. VRF heeft in 2018 geïnvesteerd in vakbekwaamheid rondom dit thema (beoefenen van Serious Gaming in vier gemeenten). Naast de gemeenten waren partners als woningbouwcorporaties, GGZ, Dokterswacht, Gebiedsteams, RAV, Brandweer en Politie vaste deelnemers aan de oefeningen.
- **griepgolf:** de Directeur Publieke Gezondheid en Afdeling Crisisbeheersing zijn betrokken geweest bij capaciteitsproblemen in de ziekenhuizen (SEH's, IC's) naar aanleiding van de griepgolf. In het Bestuurlijke ROAZ Noord-Nederland zijn hierover afspraken gemaakt tussen ziekenhuizen, ambulancediensten (afspraken over het onderbrengen van een tijdelijk regiopunt bedden capaciteit bij de Meldkamer).

Nieuw regionaal risicoprofiel

Het regionaal risicoprofiel en het Beleidsplan 2019-2022 zijn door de Bestuurscommissie Veiligheid vastgesteld (november 2018). In het risicoprofiel zijn uitval ICT/Data (oorzaak cyber), personen met verward gedrag, terrorisme/ernstige geweldpleging en overstroming (vaste wal en eiland) als nieuwe risico's (ten opzichte van het Risicoprofiel 2015-2018) opgenomen.

Risico- en Crisiscommunicatie op maat

In 2018 is de crisiscommunicatietoolbox overhandigd aan de gemeentelijke communicatieteams. Deze box bevat hulpmiddelen waarmee na een incident direct de communicatie (voor verschillende crisisscenario's uit ons regionaal risicoprofiel) kan worden opgestart. De communicatieteams van de gemeenten hebben positief gereageerd op deze toolbox. De toolbox is ook digitaal verder uitgewerkt; op de website van VRF zijn de belangrijkste risico's benoemd. Met de drie noordelijke veiligheidsregio's en de MkNN zijn afspraken gemaakt over het zo effectief mogelijk inzetten van NL-Alert als communicatiemiddel; de afspraken zijn in 2018 geïmplementeerd. In 2018 is WhatsApp tijdens een oefening ingezet als communicatiemiddel met burgers.

Veiligheidsinformatiecentrum Noord-Nederland

VRF wil anticiperen op mogelijke risico's en daardoor crises voorkomen en maatschappelijke impact en/of schade verkleinen. In Noord-Nederland zijn de veiligheidsregio's, de politie en de meldkamer gestart met de pilot VINN. In 2018 is tijdens drie grote evenementen (Koningsdag in Groningen, de TT in Assen en De Reuzen in Leeuwarden) ervaring opgedaan met het verzamelen, analyseren en aan elkaar verbinden van informatie, met als doel om de crisisorganisatie continu te voorzien van een actueel beeld van de veiligheidssituatie. In 2019 wordt de volgende stap gezet in de doorontwikkeling van dit informatiecentrum (van pop-ups naar een start-up).

Een voorbereide crisisorganisatie

Kernbezetting crisisorganisatie

Vanwege het vertrek van bestaande crisisfunctionarissen zijn nieuwe functionarissen geworven (o.a. invulling piketten Algemeen Commandanten Bevolkingszorg en GHOR, Informatiemanagers CoPI en ROT, OvD-G'n, piketten Bevolkingszorg).

De Friese Crisisorganisatie staat!

De Friese crisisorganisatie bestaat uit ruim 200 personen verdeeld over 24 functiegroepen. In 2018 heeft de afdeling Crisisbeheersing actief invulling gegeven aan het 'warme loopbaanbeleid' van deze crisisfunctionarissen door het aanbieden van diverse vakbekwaamheidsactiviteiten. Enkele voorbeelden:

- trainingen voor bestuurders (voorzitter Beleidsteam, op maat trainingen voor colleges van B&W)
- trainingen met Friese gemeenten (Kwetsbaarheid achter de voordeur, Zorgkracht)
- CoPI en ROT oefeningen (o.a. netcentrisch werken in de keten, uitval drinkwater met als oorzaak cyber, opstarttrainingen GRIP-1)
- oefeningen Waddeneilanden (Oefening natuurbrand op Terschelling, Coördinatieteam Waddeneilanden, Grootschalige Geneeskundige Bijstand, samenwerkingsoefeningen CoWa en CoPI)
- trainingen Team Bevolkingszorg (AC-Bz, OvD-Bz, Leiders Team Bz, Hoofden Taakorganisaties, mediatrainingen voorlichters)
- trainingen met centralisten (scholing Waddenzee en IJsselmeer meldkamercentralisten)
- oefeningen ter voorbereiding van grote evenementen (The Tall Ships, De Reuzen)
- trainingen voor de geneeskundige partners (ziekenhuisrampenopvangplannen MCL en Antonius Sneek, meerdaagse training Infectieziektebestrijding, oefening biologisch incident MCL)
- Vaartuigoefening Sneekermeer (ruim 150 hulpverleners en vrijwilligers deden mee, verdeeld over 4 avonden; inclusief private watersportorganisaties)

Project De virtuele assistent

VRF heeft in 2018 subsidie van het ministerie van V&J ontvangen om met smart technologie een intelligentere crisisorganisatie te ontwikkelen. Samen met externe ICT-bedrijven wordt (in 2019) een virtuele assistent ontwikkeld die informatie uit open en gesloten bronnen kan ontsluiten met als doel om de besluitvorming van de crisisorganisatie te versterken.

Nieuwe calamiteitsvoertuigen op de Waddeneilanden

In 2017-2018 is het landelijke project GGB door de vier Waddengemeenten, de Regionale Ambulance Voorziening (RAV) en VRF in de vorm van 'maatwerk voor de eilanden' geïmplementeerd. De SIGMA-teams van de gemeenten (die nauw samenwerken met het CoWa) hebben in 2018, met financiële steun van het IFV, de beschikking gekregen over twee nieuwe voertuigen per eiland: een voertuig voor gewondentransport en een voertuig voor vervoer van het SIGMA-team.

Periodiek Beeld van de rampenbestrijding en Crisisbeheersing 2016-2018

In 2019 brengt de Inspectie Justitie en Veiligheid een periodiek beeld uit over de rampenbestrijding en de crisisbeheersing over de periode 2016 – 2018 (als opvolger van de Staat van de Rampenbestrijding 2013-2015). De Inspectie voert hiertoe diverse deelonderzoeken uit waaraan VRF een bijdrage heeft geleverd (2018: deelonderzoeken Operationele Prestaties en Terrorismegevolgbestrijding) en nog gaat leveren (2019: deelonderzoek Kwaliteit).

Netwerkmanagement

Uitbreiding netwerk met nieuwe partners

Samenwerking is het sleutelwoord als het gaat om een veiliger en gezonder Fryslân. VRF ziet het als haar kerntaak om de vele keten- en netwerkpartners met elkaar te verbinden. In 2018 heeft VRF haar bestaande netwerk dan ook uitgebreid met diverse publieke- en private partners. Enkele voorbeelden: intensievere samenwerking met de vitale sectoren (Telecom, energie, drinkwater partners) in het sociale domein (Veiligheidshuis, FIER, Verslavingszorg, Thuis- en Buurtzorg), woningbouwcorporaties (naar aanleiding van twee ploffrakken in 2018 waar bewoners van woningbouwcorporaties bij betrokken waren), IT-bedrijven en NHL (cybergevolgbestrijding, project De virtuele assistent), vervoerders op het spoor (naar aanleiding van treinongevallen in Winsum en Harlingen), diverse organisatoren van grotere evenementen (LF2018). Uitbreiding van dit netwerk is geen doel op zich maar een middel om de samenwerkingskracht (kennisopbouw – kennisdeling/ kennen en gekend worden) te vergroten die nodig is om tijdens rampen en crises maatschappelijke ontwrichting van de samenleving te voorkomen c.q. te beperken.

Veilige en feestelijke publieksevenementen

Evenementen in 2018 feestelijk en veilig verlopen

Het jaar 2018 was in verband met LF2018 een druk evenementenjaar! Naast de jaarlijkse reguliere evenementen (van de Sneekweek en Psy-Fi tot Skûtsjesilen, de PC en Oerol) heeft VRF gemeenten geadviseerd over bijzondere evenementen zoals De Reuzen, Tall Ships, Zwemmarathon Maarten van der Weijden en At the Watergate in Sneek. Deze evenementen zijn allen, ondanks de druk die is gelegd op de capaciteit van de hulpverleningsdiensten, feestelijk en veilig verlopen (er waren geen capaciteitsproblemen in de zorg; wel was er sprake van schaarste maar de vooraf gemaakte afspraken tussen VRF-bestuur en zorgpartners hebben goed gewerkt). Bij de zwemmarathon van Maarten van der Weijden heeft de afdeling Crisisbeheersing, in nauwe samenwerking met de gemeente Leeuwarden, een regierol opgepakt richting betrokken gemeenten en partners (op ambtelijk en bestuurlijk niveau). Ook is het evenement geëvalueerd met deze partners. Vertegenwoordigers van de afdeling Crisisbeheersing waren ook aanwezig op de dagen van de evenementen zelf ter ondersteuning en advisering van de gemeentelijke veiligheidsteams.

Handreiking Skûtsjesilen

Samen met de SKS is een handreiking opgesteld voor een veilig verloop van het Skûtsjesilen. Het veiligheidsadvies van VRF is afgestemd met de betrokken gemeenten. Hierbij is tevens aandacht besteed aan de zogenaamde bufferzones, een veilige afstand tussen de wedstrijdseilers en het publiek op het water en het land.

Leren en evalueren**GRIP- en overige inzetten**

- GRIP: grote brand St. Jacobiparochie (2 maart, GRIP-1); plofkraak winkelcentrum Camminghaburen Leeuwarden (1 juni, GRIP-1); brand belastingkantoor Leeuwarden (22 juni, GRIP-2); woningbrand in een flat van twaalf hoog in Bilgaard Leeuwarden (3 juli, GRIP-1), duinbrand Schiermonnikoog (26 juli, GRIP-1); asbestbrand loods Niawier (26 november, GRIP-1)
- Extreme droogte juli – augustus; gasstoring op Schiermonnikoog (13 oktober); uitval drinkwater in grote delen van zuidwest Fryslân (30 december)

Evaluaties van operationele inzetten gedeeld met de crisisfunctionarissen

In 2018 zijn trendanalyses (rode draden) opgesteld van de incidenten uit 2017 (8 GRIP-incidenten, 1 niet-GRIP-incident en de systeemtest) en van zes belevingsonderzoeken uit 2016 en 2017. Actiepunten uit deze evaluaties zijn besproken en gedeeld met de betrokken crisisfunctionarissen. Begin 2019 wordt de trendanalyse over de inzetten van 2018 opgeleverd, waarna ook de hieruit voortvloeiende actiepunten met betrokkenen zullen worden gedeeld.

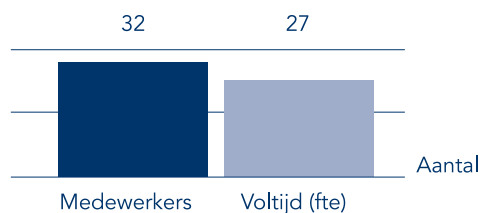
3.3. Wat heeft het gekost?

	Begroting na 3e wijziging			Realisatie 2018		
Programma Crisisbeheersing						
Producten Crisisbeheersing	4.108.992	187.750	-3.921.242	4.071.872	352.302	-3.719.570
Dekkingsmiddelen Crisisbeheersing						
Rijksbijdrage BDuR	-	2.726.850	2.726.850	-	2.757.186	2.757.186
Gemeentelijke bijdrage	-	1.123.994	1.123.994	-	1.123.994	1.123.994
	-	3.850.844	3.850.844	-	3.881.179	3.881.179
Resultaat voor bestemming	4.108.992	4.038.594	-70.399	4.071.872	4.233.481	161.609
Reservemutaties Crisisbeheersing	-	70.398	70.398	30.336	70.398	40.062
Totaal programma Crisisbeheersing na bestemming	4.108.992	4.108.992	-	4.102.208	4.303.879	201.671

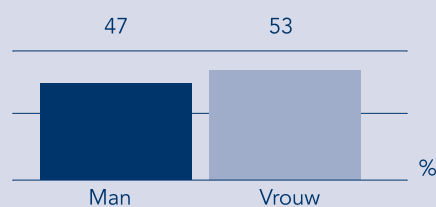
Voor een toelichting op de verschillen wordt verwezen naar pagina 60.

3.4. Feiten en cijfers programma Crisisbeheersing

Cijfers medewerkers

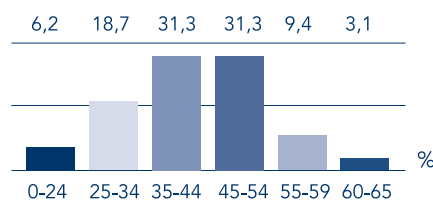

2. Aantal medewerkers	Aantal
Man	15
Vrouw	17

3. Leeftijdsopbouw	Aantal
0-24	2
25-34	6
35-44	10
45-54	10
55-59	3
60-65	1

Gemiddelde leeftijd: 43 jaar

4. Verzuimcijfers	2016	2017	2018
Verzuim	4,5	3,29	1,39
Meldfrequentie	0,8	1,00	0,98

5. NPS	
2016	0,0
2017	16,6

6. Medewerkerstevredenheid	
2016	7,3
2017	7,7

De Net Promoter Score (NPS) is een prestatie-indicator voor klanttevredenheid.

Activiteiten 2018

Feiten en cijfers programma Crisisbeheersing	Aantal
Regionaal Risicoprofiel	1
Thematische bijeenkomsten met partners	6
Publieksevenementen:	
adviezen over C-evenementen	10
adviezen over B-evenementen	115
Vakbekwaamheidsactiviteiten crisisorganisatie	100
GRIP-inzetten	6
Niet GRIP-inzetten	3
Evaluaties van:	
GRIP-inzetten	6
Niet GRIP-inzetten	3
Vakbekwaamheid	23
Evenementen	2
Burger- en Partnerbelevingsonderzoeken	6
Nieuwe calamiteitenvoertuigen op de Waddeneilanden (Grootschalige Geneeskundige Bijstand; 2 voertuigen per eiland)	8

4. Programmaverantwoording Brandweer

4.1. Beleidsplan Brandweer 2015-2018

Het Algemeen Bestuur heeft op 19 maart 2015 het Beleidsplan Brandweer Fryslân 'de koers naar toekomstbestendige brandweezorg in Fryslân' vastgesteld. Daarmee is het beleidsmatige en financiële kader voor onze brandweerorganisatie voor de periode 2015-2018 bepaald. Er is tijdens deze periode samen met de vrijwilligers gebouwd aan het harmoniseren en doorontwikkelen van de staande organisatie. In onderstaande paragraaf verantwoorden wij het jaar 2018.

4.2. Verantwoording op belangrijkste ontwikkelingen

Project dekkingsplan 2.0

In 2017 heeft de Bestuurscommissie Veiligheid het Dekkingsplan 2.0, Samen Paraat vastgesteld. Voor de uitvoering hiervan is in 2018 een breed scala aan activiteiten opgestart. Het dekkingsplan zorgt ervoor dat veel brandweermaterieel op meer strategischer plaatsen worden gestationeerd. In het eerste kwartaal zijn de tweede tankautospuitten die de grotere posten hadden, omgevormd tot een pool van reservevoertuigen, ten dienste van de paraatheid en geoefendheid in heel Fryslân. In het voorjaar 2018 is het brandweervaartuig van Lemmer verplaatst naar Echten. Daarnaast is afscheid genomen van alle kleine personeel materieelvaartuigen die op diverse posten aanwezig waren. In totaal zijn er nu zeven posten met een brandweervaartuig. De duikteams in Sneek en Leeuwarden hebben elk de beschikking over een ondersteunend vaartuig. Het verplaatsen van taken, voertuigen en vaartuigen betekent ook dat er veel mensen opgeleid moeten worden voor nieuwe werkzaamheden. Hier zijn vele stappen in gezet en het is een intensief traject. Verschillende taken zoals meetploegen en watertransportvoertuigen zijn reeds verplaatst en dit traject loopt door in 2019. Van verschillende voertuigen die overbodig zijn geworden is inmiddels afscheid genomen.

Voor de eventuele extra brandweerpost in Oudega is gestart met een haalbaarheidsonderzoek. Hierbij is zeer intensief contact geweest met bewoners van het dorp en de diverse instanties en verenigingen. Deze succesvolle wervingsactie heeft geleid tot veertig personen die aangegeven hebben geïnteresseerd te zijn voor deelname aan de vrijwillige brandweer. Ook is gekeken naar eventuele huisvestingslocaties. Op basis van dit onderzoek heeft de Bestuurscommissie Veiligheid op 14 november besloten door te gaan naar de volgende fase.

Ook is er een locatie-onderzoek kazerne Drachten uitgevoerd. Er komt geen nieuwe brandweerkazerne op een andere locatie, maar er zal verbouw op de bestaande locatie worden uitgevoerd.

De plannen van aanpak voor de verbetering van de brandveiligheid voor de ziekenhuizen Tjongerschans en Nij Smellinghe zijn opgesteld. De projecten 'Uitruk op Maat' en 'Slimmer alarmeren' zijn opgestart en de structurele consignatie die op enkele brandweerposten aanwezig was, is afgebouwd. Afgezien van enkele vertragingen door levertijden van voertuigen en drukte bij opleidingen loopt implementatie op schema.

Uitruk op Maat

In het voorjaar is het project Uitruk op Maat opgestart. Het doel is om de paraatheid en de flexibilisering van slagkracht te optimaliseren met een verantwoorde inzet van mensen en middelen op basis van incidenttypen en risico's. Bij de planvorming en mogelijke uitvoering wordt het (vrijwillig) repressief personeel nauw betrokken. In 2019 vindt de besluitvorming plaats over de wijze waarop uitruk op maat wordt toegepast in Friesland.

Vakbekwaam blijven: oefenprogramma en vakbekwaamheidsmeting

In 2018 is het oefenprogramma dat de afgelopen jaren is doorontwikkeld op basis van de landelijke vakbekwaamheidsnorm uitgerold. Alle posten oefenen nu volgens een gelijk oefenprogramma en de landelijke eisen voor de verschillende repressieve functies. Samen met het (vrijwillig) repressief personeel wordt uitvoering gegeven aan het oefenprogramma.

Het afgelopen jaar is ook de vakbekwaamheidsnorm voor de functie van Officier van Dienst Brandweer (OvD-B) opgesteld. Ook hierin zijn de landelijke branchestandaarden meegenomen. Samen met de veiligheidsregio's Drenthe en Groningen en het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) is een begin gemaakt met het opstellen van een oefenprogramma voor de OvD-B'en. In juni 2018 is een 0-meting voor de OvD-B uitgevoerd. Een succesvolle stap en ervaring in het (zichtbaar) meten van de vakbekwaamheid van repressieve functionarissen.

Vakbekwaam worden: repressieve opleidingen en doorontwikkeling opleidingsplan

Door de vergrijzing en de trend dat vrijwilligers zich korter binden aan een vrijwillige functie ontstaat er meer uitstroom. Om deze uitstroom en de financiële consequenties op te kunnen vangen, is de uitstroom geanalyseerd en heeft het bestuur een uitzetting van het budget gehonoreerd. De daadwerkelijke financiële uitzetting in 2016 en 2017 lag in lijn met de prognose. Deze uitzetting is structureel toegekend bij de vaststelling van het Dekkingsplan 2.0.

In 2018 is op basis van onze uitstroomcijfers samen met Brandweeropleidingen Noord (BON) een hernieuwd opleidingsplan vastgesteld. In 2018 zijn er een groot aantal opleidingen gestart welke doorlopen in 2019. De huidige opleidingsplanning is erop gericht de uitstroom volledig en toekomstgericht op te kunnen vangen, passend binnen de middelen die daar vanuit het dekkingsplan additioneel voor zijn gevraagd.

PPMO: fysieke keuringen brandweerpersoneel

Sinds een aantal jaren wordt het repressieve brandweerpersoneel gekeurd volgens de landelijke PPMO (Periodiek Preventief Medisch Onderzoek). Sinds de invoering hiervan laat Brandweer Fryslân hoge slagingspercentages zien ten opzichte van andere veiligheidsregio's. Op een totaal aantal van 623 keuringen in 2018 doorliepen 612 personen (98,2%) de keuring succesvol. Slechts 11 personen (1,8%) bleken tijdelijk ongeschikt. Deze deelnemers kregen, indien gewenst, een aanvullend nazorgtraject waarin zij werden begeleid naar een succesvolle herkeuring. Geen enkele deelnemer bleek uiteindelijk permanent ongeschikt. Met ingang van 2018 wordt aanvullend op de PPMO aan alle deelnemers een vrijwillig aanvullend medisch onderzoek aangeboden. Deze bestaat uit een rust-ECG, bloed- en urineonderzoek. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan een grote behoefte onder het repressief personeel en wordt vooruitgelopen op de landelijke aanpassingen van de PPMO.

Natuurbrandbestrijding

In de zomer van 2018 blijkt dat natuurbranden in het verzorgingsgebied van Brandweer Fryslân een reëel risico vormen met een grote maatschappelijke impact. Dit geldt zowel voor de natuurgebieden op de vaste wal als voor de natuurgebieden op de Waddeneilanden. In de Friese Risico Index Natuurbranden (RIN) worden de risico's op een natuurbrand in het verzorgingsgebied inzichtelijk gemaakt om ons zo goed mogelijk voor te bereiden op het voorkomen en bestrijden van natuurbranden. Deze gebiedsgerichte aanpak op zowel Terschelling als in het Drents Friese Woud is waardevol gebleken. De samenwerking met (lokale) netwerkpartners bij dit type incidenten is cruciaal en werpt vruchten af. Naast de monitoring via meetstations (Terschelling en Beetsterzwaag) is er veel aandacht besteed aan publieksvoorlichting. Dit is geïntensiveerd tijdens de droogte/warmteperiode in de zomer. In repressief opzicht is samenwerking met een breed scala van interne en externe partners verbeterd en hebben we gezamenlijk goed kunnen oefenen.

In de tweede helft van 2018 is de focus gelegd op uitrol van de gebiedsgerichte aanpak naar andere gebieden met een verhoogd risico op natuurbranden. De doorontwikkeling van de vakbekwaamheid van repressieve medewerkers en het creëren van voorwaarden voor adequaat materieel en materiaal krijgt een vervolg in 2019.

Bluswatervoorziening

In 2018 is gestart met het project Bluswatervoorziening dat zich richt op de gezamenlijke ontwikkeling van een aanpak voor bluswater. Dit doen wij met de samenwerkingspartners Wetterskip Fryslân, Vitens, gemeenten, Land- en Tuinbouworganisatie (LTO) en natuurbeheersorganisaties op basis van gedeelde zorg en verantwoordelijkheid. In een goedbezochte werkconferentie is het vraagstuk met de betrokken partijen verkend en op basis hiervan heeft de bestuurscommissie Veiligheid de projectopdracht vastgesteld. Een breed samengestelde projectorganisatie werkt aan een handreiking met kaders voor het vaststellen, realiseren en borgen van adequate bluswatervoorziening en een actieprogramma om dat in de Friese situatie te realiseren. De basis voor het actieprogramma zijn geconstateerde risico's (op objectcategorie en/of gebiedsniveau) waarbij de inzet breed is en zich richt op het voorkomen, beperken en bestrijden. Het toetsen van de handreiking en het actieprogramma en ook de besluitvorming vinden plaats in de eerste helft van 2019. De uitvoering wordt zo spoedig mogelijk op basis van risico's en daaraan verbonden prioriteiten opgepakt.

Mesthulpverlening

Brandweer Fryslân wordt met zekere regelmaat gealarmeerd voor mestgerelateerde incidenten. Door de aanwezigheid van mestgassen is sprake van incidenten met een hoger risico. Bij (mogelijke) menselijke slachtoffers richt de inzet zich op een zo snel mogelijke redding door de eerst gealarmeerde post(en).

Bij andere vormen van mestgerelateerde incidenten (met name dier in de put) is de urgentie minder groot, maar is het risico hoog door een combinatie van risicofactoren zoals mestgassen, werken met grote huisdieren, werken in beperkte ruimte en de aantasting van apparatuur. Onder andere naar aanleiding van signalen uit het veld is een onderzoek gestart naar een veilige en effectieve aanpak van dit type incidenten en de wenselijkheid van het opzetten van gespecialiseerde teams. Een werkgroep heeft zich verdiept in nut en noodzaak van gespecialiseerde teams, spreiding, handelingsperspectief, noodzakelijke uitrusting (materieel en materiaal) en vakbekwaamheid. Per 2019 zijn vanuit vijf goed gespreide posten specialistische teams in te zetten bij mesthulpverlening. In de loop van 2019 vindt verdere implementatie plaats, waarbij preventie ten aanzien van mestgerelateerde incidenten eveneens aandacht krijgt.

Beleidsplan Veiligheid 2019-2022

In december 2018 is het Beleidsplan Veiligheid 2019-2022 vastgesteld. Het is een gezamenlijk beleidsplan voor Brandweer en Crisisbeheersing met daarin deel I 'de basis' dat ingaat op onze kerntaken. In deel II 'de koers' staan de volgende drie thema's centraal: 'De netwerksamenleving centraal', 'Slimme inzet van data en technologie' en 'Nieuwsgierig en omgevingsbewust'. Wij zijn ervan overtuigd dat we gezamenlijk de grootste veiligheidswinst kunnen realiseren. Onze focus ligt de komende jaren dan ook op het participeren in en het faciliteren van de netwerksamenleving. We stimuleren het (brand)veiligheidsbewustzijn. Door nieuwsgierig om ons heen te kijken, omgevingsbewust en in gesprek te zijn, spelen we in op de behoeften van de snel veranderende wereld. Slimme inzet van data en technologie helpt ons daarbij. Deze koers heeft Brandweer Fryslân vertaalt naar drie speerpunten, die bijdragen aan het realiseren van een toekomstbestendige brandweerorganisatie. De drie speerpunten zijn: 'Samen aantoonbaar Paraat', 'Samen aantoonbaar Vakbekwaam' en 'Risicobewust en Risicogericht samenwerken'.

4.3. Operationele zaken

Advisering Risicobeheersing en Brandveilig Leven

In 2018 is ten opzichte van het jaar 2017 een kleine stijging zichtbaar van het aantal door Brandweer Fryslân ontvangen adviesaanvragen. Over meerdere jaren bekeken is een duidelijke groei te zien van het aantal verzoeken op de terreinen advisering omgevingsveiligheid en maatwerkpakket 1. Binnen Risicobeheersing wordt (tijdelijk) extra personele capaciteit ingezet op advieswerkzaamheden. Door deze impuls is er vanaf eind 2018 de noodzakelijke ruimte beschikbaar gekomen om (nog) meer in te kunnen zetten op de ontwikkelingen ten aanzien van risicogericht adviseren, bouwcontroles en activiteiten in het kader van de Omgevingswet. Daarnaast zijn in 2018 stappen gezet op het gebied van kwaliteit. Brandweer Fryslân voldoet aantoonbaar aan de gestelde landelijke kwaliteitscriteria op de deskundigheidsgebieden brandveiligheid en omgevingsveiligheid. Er wordt gezorgd voor de borging van deze kwaliteit in de toekomst.

De adviezen omgevingsveiligheid (externe veiligheid) zijn vooral vraag gestuurd en worden binnen 20 werkdagen aangeleverd bij het bevoegd gezag. Deze adviezen zijn grotendeels integrale adviezen. Het repressief advies maakt hier onderdeel van uit. Waar het aantal adviezen in 2013 nog op 203 lag, lag het aantal in 2018 op 333.

Voor maatwerkpakket 1 is een behoorlijke stijging van het aantal afgegeven adviezen te zien. In 2018 waren dit 1.159. Het aantal adviezen lag in 2017 op 1.146 en in 2016 op 958. Ook vervult Brandweer Fryslân een vraagbaakfunctie op het deskundigheidsgebied brandveiligheid en omgevingsveiligheid.

De stijgingen van de cijfers op Omgevingsveiligheid en Maatwerkpakket 1 laten zien dat de gemeenten sinds de regionalisering de brandweer weten te vinden voor advisering en samenwerking. Hier wordt door risicobeheersing proactief op ingezet. Een bijkomende factor is de aantrekkende economie. De economische groei zorgt voor een toename van bijvoorbeeld het aantal bouwaanvragen en milieuvergunningen.

De werkzaamheden voor maatwerkpakket 2, zoals periodieke controles en hercontroles, zijn geplande activiteiten. De planning is in 2018 grotendeels gehaald. Tien controles zijn doorgeschoven naar het eerste kwartaal van 2019. De planning is dynamisch; er verdwijnen objecten en er komen nieuwe objecten bij. Wel is een stijging te zien als het gaat om hercontroles. Deze stijging heeft met name te maken met het certificeren van de brandmeldinstallaties. Ook wordt er door gemeenten in afwijking van een advies soms toch om een hercontrole gevraagd.

Voor wat betreft evenementenadvisering stond het jaar 2018 vooral in het teken van Culturele Hoofdstad LF2018. Naast de vele vooroverleggen, afstemmingsoverleggen en advisering hieromtrent, is er ook veelvuldig een beroep op de brandweer gedaan om te komen schouwen. Met de invoering van het Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen (BGBOP) is de digitale veiligheidstoets komen te vervallen.

Voor de invulling van de verschillende brandveilig leven-activiteiten conform het Uitvoeringsprogramma Brandveilig Leven 2017 – 2018 is in 2018 samengewerkt met een breed scala aan partijen zoals het onderwijs, de thuiszorg, woningcorporaties en GGD Fryslân. Naast reguliere voorlichtingsactiviteiten is het afgelopen jaar fors inzet op het contact leggen met de zgn. 'markante objecten' zoals opgenomen in de rapportage Afhechten dekkingsplan 1.0. Alle ruim 1.100 objecten zijn in de periode 2017 en 2018 actief benaderd en is een doelgroepgerichte voorlichting dan wel een Geen Nood Bij Brand-traject aangeboden. In 2017 zijn naar aanleiding hiervan bij 16 markante objecten voorlichtingen verzorgd. In 2018 lag dit aantal op 24. Vanwege de positieve ervaringen met de Geen Nood Bij Brand-aanpak zien we een aanzienlijke toename van het aantal opgestarte trajecten, in 2017 lag dit aantal op 6, in 2018 op 41. In 2019 wordt hier een vervolg aan gegeven.

Het project Woningchecks 18 minuten-plus gebieden is afgerond. In 16 maanden tijd is er door 70 brandweervrijwilligers en medewerkers uit de 24-uursdienst regio-breed bij 1.657 woningen aangebeld en zijn er 1.025 woningchecks uitgevoerd. Bij ruim 65% van de bezochte woningen zijn door ons rookmelders geplaatst. Dit percentage geeft aan dat er ten aanzien van het vergroten van de rookmelderdichtheid in onze regio nog werk aan de winkel is. De ervaringen met het uitvoeren van de woningchecks zijn erg positief. Deze ervaringen worden meegenomen in een nog op te starten pilot 'woningchecks wonen boven winkels'.

Fryslân-breed zijn in 2018 circa 22.670 personen rechtstreeks bereikt met onze doelgroepgerichte voorlichtingen zoals oefenen in de wijk, gastlessen op basisscholen en voorlichting na brand. Circa 3.000 personen meer dan in 2017. Deze toename is onder meer toe te schrijven aan publiekstrekkingen zoals de Pop Up-store in Drachten en de regio-brede inzet van onze voorlichtingscontainer.

Repressieve cijfers

Het aantal incidenten waarvoor Brandweer Fryslân is gealarmeerd lag in 2018 op 3652. Dit is een toename van 572 incidenten ten opzichte van 2017 (3080). Deze toename is terug te zien bij de categorieën brand, dienstverlening (liftoverstrooming, CO-metingen en hulpverlening t.b.v. dieren) en ongeval (onder andere gaslekken). Voor specifiek brand waren er 1511 alarmeringen in 2018 ten opzichte van 1182 alarmeringen in 2017. Voor dienstverlening geldt een toename van 157 alarmeringen. Het aantal alarmeringen voor een ongeval is toegenomen met 79. De brandweervaartuigen zijn in 2018 89 keer uitgevaren. In 2017 lag dit aantal op 55. De toename is met name terug te zien bij uitrukken voor brand, gezondheid en vastgelopen vaartuigen. Brandweer Fryslân kan geen directe aanleidingen (zoals storm of een lange warme zomer) benoemen voor de toenames bij de verschillende inzetten. We monitoren om eventuele trends te ontdekken en hierop de anticiperen.

Van alle alarmeringen prio 1 brand in 2018 was Brandweer Fryslân bij 78% van die uitrukken op tijd. In 2017 was dat in 79% van de gevallen. De brandweervaartuigen waren in 89% van de uitrukken op tijd. Dit is conform de vastgestelde norm in het dekkingsplan 2.0 van Veiligheidsregio Fryslân.

In 2018 zijn er 16 grote branden geweest waarvoor Brandweer Fryslân met minimaal drie tankautosputten is uitgerukt. Er hebben vijf zeer grote branden plaatsgevonden. Voor twee van deze zeer grote branden is opgeschaald naar Grip 1. Eén van de zeer grote branden was een Grip 3-incident in de regio Drenthe waarbij Brandweer Fryslân assistentie heeft verleend. In 2018 is in Friesland voor verschillende incidenten zesmaal opgeschaald naar Grip 1. Daarnaast is de brandweer ook betrokken geweest bij de voorbereidende Regionale Operationele Teams (ROT) voor de droogte (augustus), gasstoring in Noordoost Fryslân (oktober) en de waterstoring in Zuidwest Fryslân (december).

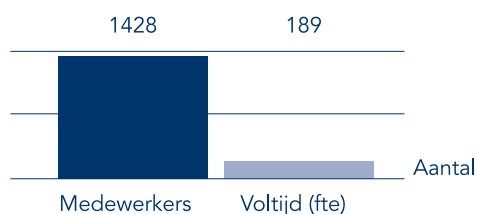
4.4. Wat heeft het gekost?

	Begroting na 3e wijziging			Realisatie 2018		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma Brandweer						
Producten Brandweer	32.910.203	2.499.081	-30.411.122	39.818.560	10.017.327	-29.801.233
Dekkingsmiddelen Brandweer						
Rijksbijdrage BDuR	0	5.064.150	5.064.150	0	5.120.487	5.120.487
Gemeentelijke bijdrage	0	26.277.370	26.277.370	0	26.277.370	26.277.370
	0	31.341.520	31.341.520	0	31.397.858	31.397.858
Resultaat voor bestemming	32.910.203	33.840.601	930.398	39.818.560	41.415.184	1.596.625
Reservemutaties Brandweer	1.175.164	244.766	-930.398	1.231.501	588.195	-643.306
Totaal programma Brandweer na bestemming	34.085.367	34.085.367	0	41.050.061	42.003.379	953.319

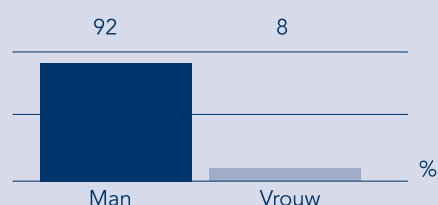
Wat opvalt is dat zowel de baten als de lasten ruim 7 miljoen hoger uitvallen dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door de ontvangen afkoopsom voor het FLO overgangsrecht. Deze afkoopsom is direct gestort in de voorziening en heeft derhalve geen effect op het saldo van het programma. Voor een toelichting op de verschillen in het saldo wordt verwezen naar pagina 61.

4.5. Feiten en cijfers programma Brandweer

Cijfers medewerkers

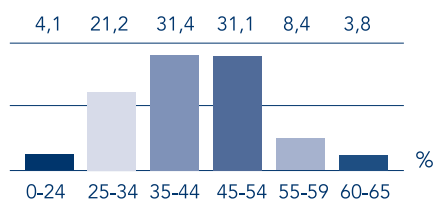

2. Aantal medewerkers	Aantal
Man	1318
Vrouw	110

3. Leeftijdsopbouw	Aantal
0-24	59
25-34	303
35-44	448
45-54	444
55-59	120
60-65	54

Gemiddelde leeftijd: 42 jaar

4. Verzuimcijfers	2016	2017	2018
Verzuim	6,5	3,53	2,91
Meldfrequentie	0,8	0,78	0,89

5. NPS	
2016	0,9
2017	14,1

6. Medewerkerstevredenheid	
2016	7,4
2017	7,6

De Net Promoter Score (NPS) is een prestatie-indicator voor klanttevredenheid.

Activiteiten 2018

Incidenten waarvoor de brandweer in 2018 is gealarmeerd	Aantal
Alarm brand	634
Alarm overige	32
Brand	1511
Dienstverlening	513
Gezondheid	75
Leefmilieu	103
Ongeval	776
Veiligheid en openbare orde	6
Verkeer	2
Totaal	3652

Materieel(voer- en vaartuigen) 2018	Aantal
Tankautosputten (repressief inzetbaar)	76
Tankautosputten (t.b.v. opleiding en oefenen)	4
Personeels-/ materieelvoertuigen	66
Redvoertuigen	7
Hulpverleningsvoertuigen	5
Haakarmvoertuigen	15
OvD/HOvD-voertuigen	9
Voertuigen (overig, dienstauto's, etc.)	57
Vaartuigen (oppervlakteredding en duiktaken)	9

5. Programmaverantwoording Organisatie

5.1. Algemeen

In 2018 is voor het eerst een beleidsplan Organisatie vastgesteld. Het plan benoemt een drietal speerpunten die voor zowel Brandweer, GGD, als Crisisbeheersing van belang zijn, namelijk digitale dienstverlening, werkgeverschap en duurzaamheid. In 2018 zijn op deze thema's al een aantal eerste acties uitgevoerd.

Een belangrijke ontwikkeling op het gebied van digitale dienstverlening is het afgelopen jaar geweest dat Veiligheidsregio Fryslân voldoet aan de algemene verordening gegevensbescherming (avg). Dit is een startpunt van waaruit we verder kunnen werken aan het op een veilige, verantwoorde wijze digitaliseren van onze dienstverlening.

Op het gebied van werkgeverschap is in 2018 de ambitie uitgesproken om in 2020 een zogenoemde Great Place to Work te zijn. Dit keurmerk maakt duidelijk op welke elementen van werkgeverschap verbetering mogelijk is. Daarnaast is het behalen van het keurmerk een stimulans voor het aantrekken van goed personeel in een krappe arbeidsmarkt.

Qua duurzaamheid zijn in 2018 de nodige initiatieven uitgevoerd. Meest in het oog springende was de deelname aan de Elfwegentocht in het kader van Culturele Hoofdstad.

In 2018 hebben we de omvang van de ondersteunende diensten laten benchmarken door Berenschot. Hieruit komt naar voren dat Veiligheidsregio Fryslân op 1 januari 2018 30% minder overheadkosten heeft dan vergelijkbare organisaties. Een mooie uitkomst, die tegelijkertijd bevestigt dat de bezetting op een aantal terreinen dun is. Welke dat zijn, onderzoeken we in 2019.

5.2. Behaalde resultaten

1. Tevredenheid bestuur

Om een veelvoud van vragenlijsten te voorkomen, is het voorstel gedaan om eens in de drie jaar een kwalitatief onderzoek uit te voeren. Voor 2019 staat dit vervolgonderzoek gepland, en is hier in 2018 geen extra actie op ondernomen.

2. Formatie voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt

Veiligheidsregio Fryslân heeft het afgelopen jaar voor 9,02 formatieplekken (waarbij één formatieplek conform de wet 25,5 uur bedraagt) vrijgemaakt voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Ondanks dat er wederom voor bijna twee formatieplekken ruimte is gemaakt, is het uiteindelijke resultaat lager dan het onszelf gestelde doel van 10,4 formatieplekken.

3. Betaaltermijn

De ambitie om in 2018 in 95% van de gevallen binnen 21 dagen te betalen, is net niet gerealiseerd. Het uiteindelijke percentage van facturen dat binnen de termijn is betaald, bedraagt 91,3%. De gemiddelde betaaltermijn over 2018 is wederom lager dan 2017, en bedraagt nu 10,7 dagen.

4. Tevredenheid medewerkers

Met de keuze voor het concept Great Place to Work is het onduidelijk of de meting via de zogenaamde NPS-score blijft bestaan. De meting van eind 2017 liet een score zien van +17,2, een stijging van 12 punten ten opzichte van het jaar daarvoor.

5. Reductie CO2-uitstoot

Voor 2018 zijn er wederom elf initiatieven uitgevoerd die bijdragen aan het reduceren van de uitstoot van CO2. Dit varieert van initiatieven die het gebruik van fossiele brandstoffen beperken tot het leveren van een bijdrage aan de biodiversiteit. In het eerste half jaar 2019 kijken we welke verdere mogelijkheden er zijn om invulling te geven aan het speerpunt om nul op de meter te krijgen.

6. Effectiviteit ondersteuning

Deze meting was onderdeel van het jaarlijkse medewerkerstevredenheidsonderzoek. Met de keuze voor het concept Great Place to Work is er in 2018 geen medewerkerstevredenheidsonderzoek geweest. Begin 2019 vindt de eerste meting in het kader van Great Place to Work plaats, waarbij wordt gekeken in welke mate er ruimte is om dit punt te meten.

7. Datalekken

We hebben geen datalekken hoeven melden het afgelopen jaar, waarmee het gestelde doel is gerealiseerd. Wel merken we dat er nog stappen te zetten zijn in het melden van risico's en potentiële incidenten. Speerpunt voor het komende jaar wordt om het bewustzijn hierop verder te vergroten.

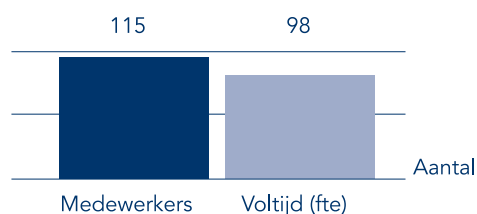
5.3. Wat heeft het gekost?

	Begroting na 3e wijziging			Realisatie 2018		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma Organisatie						
Organisatie overhead	12.261.119	95.877	-12.165.242	12.167.555	245.211	-11.922.344
Dekkingsmiddelen Organisatie						
Gemeentelijke bijdrage	0	12.238.024	12.238.024	0	12.238.024	12.238.024
Resultaat voor bestemming	12.261.119	12.333.901	72.782	12.167.555	12.483.235	315.680
Reservemutaties						
Organisatie	89.282	16.500	-72.782	89.282	17.477	-71.805
Totaal programma Organisatie na bestemming	12.350.401	12.350.401	0	12.256.837	12.500.712	243.874

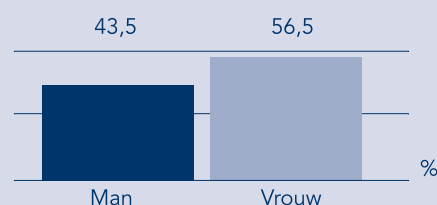
Voor een toelichting op de verschillen wordt verwezen naar pagina 62.

5.4. Feiten en cijfers programma Organisatie

Cijfers medewerkers

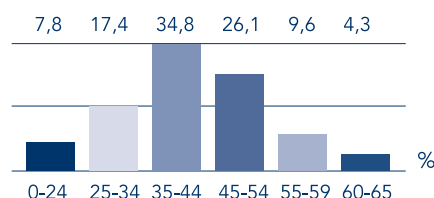

2. Aantal medewerkers	Aantal
Man	50
Vrouw	65

3. Leeftijdsopbouw	Aantal
0-24	9
25-34	20
35-44	40
45-54	30
55-59	11
60-65	5

Gemiddelde leeftijd: 42 jaar

4. Verzuimcijfers	2016	2017	2018
Verzuim	3,3	2,4	3,23
Meldfrequentie	0,8	0,84	0,82

5. NPS	
2016	21,0
2017	36,5

6. Medewerkerstevredenheid	
2016	7,4
2017	7,8

De Net Promoter Score (NPS) is een prestatie-indicator voor klanttevredenheid.

6. Paragrafen

6.1. Financiering

Financieringsbeleid en afdekken van risico's

Het financieringsbeleid van Veiligheidsregio Fryslân is erop gericht de financieringsrisico's voor langere tijd af te dekken met vastrentende leningen. De omvang en looptijd van deze leningen wordt afgestemd op de omvang en levensduur van de materiële vaste activa en gepland binnen de kaders voor de renterisiconorm. Afhankelijk van de situatie op de kapitaalmarkt en de hoogte van eigen financieringsmiddelen (eigen vermogen, voorzieningen en werkkapitaal) bestaat de mogelijkheid een deel (tot de kasgeldlimiet) kortlopend te financieren. Bij de financiering worden geen zekerheden verstrekt en worden geen afgeleide financiële instrumenten ingezet.

Leningenportefeuille en liquiditeit

In 2018 is een nieuwe langlopende lening aangetrokken van € 5.000.000. Het verloop van de lening portefeuille is daarmee als volgt:

Saldo per 1 januari	€ 41.614.408
Opname	€ 5.000.000 +
Reguliere aflossingen	€ 4.106.040 -/-
Saldo per 31 december	€ 42.508.368

Met ingang van de begroting over 2017 wordt een omslagrente gehanteerd van 2,5% voor het toerekenen van rente aan de programma's. De werkelijke omslagrente wijkt niet significant af van het percentage dat is begroot.

Kasgeldlimiet

Bij het huidige begrotingstotaal van € 72,6 miljoen is de kasgeldlimiet voor 2018 uitgekomen op € 6,0 miljoen (8,2%). Op diverse momenten gedurende het jaar is sprake geweest van een netto vlottende schuld, tot maximaal € 3,4 miljoen. De kasgeldlimiet werd in 2018 derhalve niet overschreden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm voor 2018 is gesteld op 20% van het begrotingstotaal, ofwel € 14,6 miljoen. Dit betekent dat in 2018 voor maximaal € 14,6 miljoen mocht worden afgelost. In 2018 komt het totaal aan aflossingen op € 4,1 miljoen, derhalve ruim onder de renterisiconorm. Bij het samenstellen van de lening portefeuille is ervoor gezorgd dat ook in de toekomst de renterisiconorm niet wordt overschreden.

Schatkistbankieren

Sinds 15 december 2013 is de 'Wet verplicht schatkistbankieren' van toepassing. Met ingang van deze datum dient Veiligheidsregio Fryslân haar overtollige liquide middelen aan te houden in de schatkist. Dit met uitzondering van een saldo tot het geldende drempelbedrag, wat voor 2018 is gesteld op € 548.000. De naleving van de regeling is conform het BBV opgenomen in de toelichting op de balans, onderdeel kortlopende vorderingen. Hieruit blijkt dat het drempelbedrag niet wordt overschreden.

Bespaarde rente FLO-overgangsrecht

In juli 2018 heeft gemeente Leeuwarden zijn verplichting inzake het FLO-overgangsrecht afgekocht bij de VRF. Uit de ontvangen afkoopsom van € 7,8 miljoen is een voorziening gevormd voor de contante waarde van de verplichting per 1 januari 2018 (€ 7,1 miljoen), het restant is gestort in een bestemmingsreserve. Conform het besluit van het algemeen bestuur wordt de met de afkoopsom bespaarde rente gebruikt om de voorziening (die gewaardeerd is op contante waarde) op te renten, en om rente toe te voegen aan de bestemmingsreserve.

6.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Beleid

Eind 2018 is een nieuwe nota weerstandsvermogen en risicobeheersing vastgesteld. Deze heeft betrekking op de jaren 2019-2022. De inhoud van deze paragraaf is daarom nog uitgewerkt volgens de in 2015 vastgestelde nota weerstandsvermogen.

In deze nota heeft Veiligheidsregio Fryslân haar beleid op dit thema vastgelegd. Bij de totstandkoming van de nota is op basis van een risico-inventarisatie bepaald welke risico's op basis van kans van voordoen en verwachte impact worden meegenomen in de opbouw van de weerstandscapaciteit. De meest relevante risico's waren:

- Het risico van ernstige verstoring van de reguliere dienstverlening door incidenten, rampen en crises;
- Het risico dat door veranderde marktomstandigheden de concurrentiepositie van Veiligheidsregio Fryslân in gevaar komt en hier niet tijdig adequaat op geanticipeerd wordt.

Voor het eerstgenoemde risico geldt dat er weinig inzicht bestaat in de mogelijke kosten van een dergelijk incident, en dat de kans op voordoen zeer gering is. Om die reden is er bewust voor gekozen voor dit risico geen weerstandscapaciteit aan te houden.

Het risico op het wegvallen van markttaken en maatwerktaken is in de nota gekwantificeerd op € 2,1 miljoen. Dit risico is de grondslag voor de aanwezige weerstandscapaciteit:

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit bestond volgens de nota weerstandsvermogen 2015-2018 uit de algemene reserve, waarvan de omvang is vastgesteld op € 1,6 miljoen. Op 19 december 2018 is door het algemeen bestuur besloten de algemene reserve op te heffen en toe te voegen aan de egalisatiereserve. Deze opheffing is ook in de jaarrekening 2018 verwerkt. Er hebben zich in 2018 geen risico's voorgedaan die een beslag doen op de incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

Voor de risico's rondom personele fricties is de post onvoorzien opgenomen in de begroting, en wel op een niveau van € 500.000. In 2018 is deze volledig benut voor personele fricties.

Evaluatie weerstandsvermogen

Sinds 2017 bestaat de mogelijkheid tot het instellen van een egalisatiereserve tot 5% van het begrotingstotaal (ca. € 3,5 miljoen). Op deze wijze kunnen mogelijke incidentele overschotten gemakkelijker worden ingezet ter dekking van incidentele tekorten in volgende jaren. Bij de resultaatbestemming 2017 is het resultaat over dat jaar van € 1,2 miljoen gestort in de egalisatiereserve. Bij de vaststelling van de eerste begrotingswijziging 2018 is er € 617.000 onttrokken.

Structurele risico's

Voor de komende jaren zijn enkele grote structurele risico's aangemerkt, dit betreft:

Openbaar meldsysteem

Uit onderzoek van het Veiligheidsberaad blijkt dat de rol van de veiligheidsregio's in het kader van het OMS herzien dient te worden. De conclusie van het onderzoek luidt dat er geen wettelijke basis is voor de wijze waarop veiligheidsregio's nu de regie voeren op het tot stand komen van OMS. Daarnaast wordt getwijfeld aan de wijze waarop kosten worden verhaald op de gebruikers van OMS. Uit ingewonnen juridisch advies blijkt dat, hoewel een redelijke overgangstermijn aan de orde is, de werkwijze op korte termijn zal moeten wijzigen. Dit betekent tevens dat de huidige begrote opbrengsten van € 210.000 op korte termijn komen te vervallen.

Wet Normalisering rechtspositie ambtenaren en verloning vrijwilligers

De wet normalisering rechtspositie ambtenaren (WNRA) treedt op 1 januari 2020 in werking. De wet zorgt ervoor dat ambtenaren zoveel mogelijk dezelfde arbeidsrechtelijke positie krijgen als werknemers in het bedrijfsleven. Voor veiligheidsregio's is de invoering uitgesteld tot 1 januari 2021, onder meer in verband met de bijzondere positie van brandweervrijwilligers.

Tegelijkertijd wordt onderzocht of de huidige verloning van brandweervrijwilligers mogelijk in strijd is met Europese regelgeving. Mogelijk wordt de vergoeding van de brandweervrijwilliger beschouwd als loon, waardoor de loonkosten stijgen. Tevens kunnen de kosten stijgen doordat een brandweervrijwilliger op een gegeven moment aanspraak kan maken op structurele uren en niet alles meer op declaratiebasis wordt vergoed. Het maximale risico als gevolg van stijgende loonkosten is naar verwachting € 2,1 miljoen. Door de landsadvocaat wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor een juridisch passende en toekomstbestendige wijze van verloning.

Deze risico's kunnen de komende jaren bij ongewijzigd beleid leiden tot structurele wijzigingen in de budgettering. Aangezien voor deze risico's op het moment dat zij zich voordoen een structurele oplossing gevonden dient te worden, wordt hiervoor geen (incidentele) weerstandscapaciteit aangehouden.

Vervallen risico's

Meldkamer

In eerdere begrotingen is melding gemaakt van de mogelijke budgettaire consequenties van het overdragen van de meldkamer-taak aan de landelijke politie per 1 januari 2020 (LMS). Het verschil tussen het beschikbare budget voor de bestaande eigen meldkamer, en de destijds verwachte uitname als gevolg van invoering LMS werd op basis van het toenmalige transitie-akkoord geraamd op circa € 750.000. In de zomer van 2018 is een akkoord bereikt over de overdracht van de meldkamer, wat in positieve zin afwijkt van het eerdere transitie-akkoord. De initiële financiële taakstelling van € 10,5 miljoen voor de veiligheidsregio's vervalt, en het brandweerpersoneel wordt niet overgedragen. De overdracht wordt daarmee nagenoeg budgetneutraal, en het risico kan vervallen.

Stijging loonkosten

In de begroting van 2019 is een risico opgenomen voor stijging van loonkosten voor een hoger bedrag dan de destijds aangehouden 1,25%. Inmiddels is in de kaderbrief de verwachte loonstijging in lijn gebracht met de macro-economische verkenningen, naar gemiddeld 3,4%. Hiermee is het benoemde risico vervallen.

Normontwikkeling GGD

Het stimuleringsprogramma betrouwbare publieke gezondheid heeft met betrekking tot academisering van de publieke gezondheid geen conclusies opgeleverd. Het begrip academisering (van de publieke gezondheid) verbindt innovatie, kwaliteit en effectiviteit. De inzet van bewezen effectieve interventies, het verspreiden van kennis hierover en verder onderzoek naar het vergroten van de effectiviteit van interventies is een uitgangspunt van het Nationaal Preventieakkoord. De Bestuurscommissie Gezondheid heeft in november 2018 ingestemd met twee voorstellen die bijdragen aan de gewenste academisering van de publieke gezondheidszorg. Het betreft de aanpassing van de opleidingsstructuur voor artsen Maatschappij en Gezondheid en de borging van de Academische Werkplaats NN. Met het beschikbaar stellen van budget voor deze onderwerpen komt het eerder geconstateerde financiële risico van € 130.000 te vervallen.

Voldoen aan het landelijk professioneel kader (LPK) JGZ en het leveren van verantwoorde zorg blijft een aandachtspunt. In 2017 is een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden om te voldoen aan het LPK door de JGZ binnen het huidige financiële kader. Blijkens het onderzoek ontbreken (deels) de (organisatorische) randvoorwaarden voor vernieuwing binnen de JGZ. Dit maakt een gefaseerde aanpak om de transitie naar een meer risicogerichte organisatie te laten slagen noodzakelijk. Om richting te geven aan deze transitie is eind 2018 de Innovatieagenda JGZ 3.0 vastgesteld door de Bestuurscommissie Gezondheid. Het bij Operatie Stofkam (2016) gesignaleerde risico (van € 400.000 om te voldoen aan het LPK) zal na afronding van het programma JGZ 3.0 zijn opgelost (komen te vervallen).

Financiële kengetallen

Van de in het BBV opgenomen kengetallen zijn vier van toepassing bij Veiligheidsregio Fryslân. Deze kengetallen zijn als volgt uitgewerkt:

Kengetallen	Jaarverslag 2017	Begroting 2018	Jaarverslag 2018
Netto schuldquote	66,92%	74,86%	58,37%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	66,92%	74,86%	58,37%
Solvabiliteit	5,19%	2,93%	8,25%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%

Netto schuldquote

De netto-schuldquote weerspiegelt het schuldenniveau van de organisatie ten opzichte van de exploitatie. Hoe hoger het getal, hoe groter de netto-schuld ten opzichte van het begrotingstotaal. Dat de netto-schuldquote veel lager is dan begroot, wordt vooral veroorzaakt door de ontvangen afkoopsom voor het FLO-overgangsrecht van € 7,8 miljoen. Dit bedrag is ingezet als onderdeel van de financiering, in plaats van een geplande langlopende lening.

Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de organisatie kan voldoen aan haar financiële verplichtingen, en wordt berekend als het aandeel eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen (balanstotaal). In de in de nota's weerstandsvermogen en reserves/voorzieningen is vastgelegd dat de aangehouden reserves minimaal zijn. Anderzijds leiden de kapitaalintensieve activiteiten tot een hoge mate van externe financiering. De solvabiliteit is als gevolg van deze factoren laag. De solvabiliteit is hoger dan begroot, door de hogere reservepositie als gevolg van de egaliseringsreserve en door het exploitatieresultaat.

6.3. Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf wordt verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid rondom het beheer van de gebouwen die Veiligheidsregio Fryslân in eigendom heeft. Sinds 2014 heeft de organisatie de volgende gebouwen in eigendom/beheer:

- het hoofdkantoor aan de Harlingertrekweg
- 65 Brandweerkazernes, waarvan 47 in eigendom
- 48 locaties voor JGZ, allen gehuurd
- het regionaal coördinatie centrum (RCC), ondergebracht bij de meldkamer

Voor de gebouwen in eigendom is een kwaliteitsniveau vastgesteld conform de NEN2767. Deze is voor de VRF vastgesteld op niveau 3 (redelijk). Om deze kwaliteit te kunnen waarborgen zijn voor de eigendomslocaties meerjarige onderhoudsplanningen aanwezig die om de drie jaar herijkt worden. Bij de huurlocaties wordt ernaar gestreefd een vergelijkbaar kwaliteitsniveau vast te leggen in de huurovereenkomsten.

Bij de regionalisering zijn de budgetten voor de kazernes bepaald op basis van de gemeenten overgenomen locaties (huur of eigendom), gekoppeld aan het gewenste kwaliteitsniveau, inclusief een budget voor beheer van het vastgoed. Aangezien de kosten van groot onderhoud significant fluctueren over de jaren, is ervoor gekozen deze te egaliseren met behulp van een voorziening groot onderhoud.

De budgetten voor kapitaallasten zijn gebaseerd op het huidige areaal en op het prijspeil waarop de investeringen in het verleden door de gemeenten zijn gedaan. Voor de toekomstige vervanging geldt dat dit tegen een hoger prijspeil moet worden gedaan. Voor dit effect is een uitzetting opgenomen in de begroting vanaf 2021, als onderdeel van de uitwerking van dekkingsplan 2.0. Hierdoor is de vervanging van de vastgoedportefeuille op de lange termijn geborgd.

Deel II Jaarrekening 2018

Veiligheidsregio Fryslân

7. Jaarrekening

7.1. Balans per 31 december 2018

ACTIVA	31-12-2018		31-12-2017	
Vaste activa				
Materiële vaste Activa				
Investeringen met een economisch nut		58.904.718		52.888.674
Flottende activa				
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar				
Vorderingen op openbare lichamen	178.925		370.830	
Rekening-courant verhouding met het Rijk	1.145.228		2.276.438	
Overige vorderingen	367.647		243.130	
		1.691.800		2.890.397
Liquide middelen				
Overlopende activa		458.567		494.625
Nog te ontvangen subsidies	291.192		199.709	
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	2.479.876		2.093.767	
		2.771.068		2.293.475
		63.826.153		58.567.171

PASSIVA	31-12-2018		31-12-2017	
Vaste passiva				
Eigen Vermogen				
Algemene reserve			1.600.000	
Egalisatiereserve	2.253.754			
Bestemmingsreserves	1.138.678		170.868	
Nog te bestemmen resultaat	1.873.661		1.270.818	
		5.266.093		3.041.686
Voorzieningen				
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	7.443.027		491.669	
Voorzieningen ter egalisatie van lasten	1.137.796		875.503	
		8.580.823		1.367.172
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer				
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen		42.508.367		41.614.408
Flottende passiva				
Flottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar				
Kasgeldlening	-		5.000.000	
Overige schulden	4.547.419		5.424.951	
		4.547.419		10.424.951
Overlopende passiva				
Vooruitontvangen subsidies	508.717		248.024	
Overige nog te betalen en vooruitontvangen bedragen	2.414.734		1.870.931	
		2.923.451		2.118.955
		63.826.153		58.567.171

7.2. Programmarekening 2018 - deel 1

	Primitieve begroting			Begroting na 3e wijziging			Realisatie 2018			
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil
Programma Gezondheid										
Pijler 1	12.291.625	138.985	-12.152.640	12.378.019	149.770	-12.228.249	13.368.146	1.203.116	-12.165.030	63.219
Pijler 2	8.199.815	3.690.872	-4.508.943	8.368.442	3.592.365	-4.776.077	9.875.497	5.751.094	-4.124.403	651.674
Pijler 3	1.035.032	563.830	-471.202	1.017.472	564.710	-452.762	1.180.605	693.164	-487.441	-34.679
Pijler 4	1.194.031	1.194.031	-	1.158.585	1.158.585	-	1.649.065	1.443.648	-205.417	-205.417
	22.720.503	5.587.718	-17.132.785	22.922.518	5.465.430	-17.457.088	26.073.313	9.091.022	-16.982.291	474.797
Dekkingsmiddelen Gezondheid										
Gemeentelijke bijdrage	-	17.132.785	17.132.785	-	17.132.785	17.132.785	-	17.132.785	17.132.785	-
	-	17.132.785	17.132.785	-	17.132.785	17.132.785	-	17.132.785	17.132.785	-
Resultaat voor bestemming	22.720.503	22.720.503	-	22.922.518	22.598.215	-324.303	26.073.313	26.223.807	130.095	474.797
Reservemutaties gezondheid	-	-	-	100.000	424.303	324.303	100.000	424.303	324.303	-
Totaal programma Gezondheid na bestemming	22.720.503	22.720.503	-	23.022.518	23.022.518	-	26.173.313	26.648.110	474.797	474.797
Programma Crisisbeheersing										
Producten Crisisbeheersing	4.019.102	192.058	-3.827.044	4.108.992	187.750	-3.921.242	4.071.872	352.302	-3.719.570	201.672
Dekkingsmiddelen Crisisbeheersing										
Rijksbijdrage BDuR	-	2.703.050	2.703.050	-	2.726.850	2.726.850	-	2.757.186	2.757.186	30.336
Gemeentelijke bijdrage	-	1.123.994	1.123.994	-	1.123.994	1.123.994	-	1.123.994	1.123.994	-
	-	3.827.044	3.827.044	-	3.850.844	3.850.844	-	3.881.179	3.881.179	30.336
Resultaat voor bestemming	4.019.102	4.019.102	-	4.108.992	4.038.594	-70.398	4.071.872	4.233.481	161.609	232.007
Reservemutaties crisisbeheersing	-	-	-	-	70.398	70.398	30.336	70.398	40.062	-30.336
Totaal programma Crisisbeheersing na bestemming	4.019.102	4.019.102	-	4.108.992	4.108.992	-	4.102.208	4.303.879	201.671	201.671

7.2. Programmarekening 2018 - deel 2

	Primitieve begroting			Begroting na 3e wijziging			Realisatie 2018			
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil
Programma Brandweer										
Producten brandweer	32.229.448	932.128	-31.297.320	32.910.203	2.499.081	-30.411.122	39.818.560	10.017.327	-29.801.233	609.889
Dekkingsmiddelen Brandweer										
Rijksbijdrage BDuR	-	5.019.950	5.019.950	-	5.064.150	5.064.150		5.120.487	5.120.487	56.337
Gemeentelijke bijdrage	-	26.277.370	26.277.370	-	26.277.370	26.277.370		26.277.370	26.277.370	-
	32.229.448	32.229.448	31.297.320	-	31.341.520	31.341.520	-	31.397.858	31.397.858	56.337
Resultaat voor bestemming	64.458.896	33.161.576	-31.297.320	32.910.203	33.840.601	930.398	39.818.560	41.415.184	1.596.625	666.226
Reservemutaties brandweer	-	-	-	1.175.164	244.766	-930.398	1.231.501	588.195	-643.306	287.092
Totaal programma brandweer na bestemming	32.229.448	32.229.448	-	34.085.367	34.085.367	-	41.050.061	42.003.379	953.319	953.318
Programma organisatie										
Organisatie-overhead	13.660.253	1.422.229	-12.238.024	12.261.119	95.877	-12.165.242	12.167.555	245.211	-11.922.344	242.898
Dekkingsmiddelen organisatie										
Gemeentelijke bijdrage	-	12.238.024	12.238.024	-	12.238.024	12.238.024	-	12.238.024	12.238.024	-
Resultaat voor bestemming	13.660.253	13.660.253	-	12.261.119	12.333.901	72.782	12.167.555	12.483.235	315.680	242.898
Reservemutaties organisatie			-	89.282	16.500	-72.782	89.282	17.477	-71.805	977
Totaal programma organisatie na bestemming	13.660.253	13.660.253	-	12.350.401	12.350.401	-	12.256.837	12.500.712	243.874	243.874
Resultaat na bestemming	72.629.306	72.629.306	-	73.567.278	73.567.278	-	83.582.419	85.456.080	1.873.661	1.873.661

Conform het nieuwe BBV dient vanaf 2018 eveneens onderstaande opstelling per taakveld te worden opgenomen in de jaarrekening. Deze is opgesteld conform de daarvoor uitgegeven handreiking van de Commissie BBV.

Overzicht baten en lasten art 27 BBV

	Lasten	Baten	Saldo
Programma gezondheid	24.785.511	26.203.807	1.418.296
Programma crisisbeheersing	3.726.863	4.233.481	506.618
Programma brandweer	37.716.629	41.313.587	3.596.959
Programma organisatie	691.266	12.238.024	11.546.758
Algemene dekkingsmiddelen	-82.357	-	82.357
Overhead	14.787.189	245.211	-14.541.978
Heffing vpb	6.200	121.597	115.397
Onvoorzien	500.000	-	-500.000
Saldo van baten en lasten	82.131.300	84.355.707	2.224.408
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma	1.451.119	1.100.373	-350.746
Resultaat	83.582.419	85.456.080	1.873.661

7.3. Waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen

De jaarrekening 2018 van Veiligheidsregio Fryslân is opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de nadere aanwijzingen in de Financiële verordening van Veiligheidsregio Fryslân.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa betreffen uitsluitend investeringen met een economisch nut. De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs of vervaardigingsprijs, verminderd met lineaire afschrijvingen. Eventueel wordt rekening gehouden met een restwaarde.

Activa met economisch nut en een verkrijgingsprijs van minder dan € 10.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven, met uitzondering van voorzieningen aan gronden en terreinen. Met afschrijven wordt begonnen vanaf 1 januari van het jaar volgend op het jaar waarin het actief in gebruik is genomen.

De afschrijvingstermijnen zijn in 2018 aangepast, aangezien de tot dat moment gehanteerde termijnen niet altijd goed aansloten bij de technische levensduur van de activa. Deze wijziging is door het dagelijks bestuur vastgesteld als wijziging van de bijlage bij de financiële verordening.

Voor de verschillende categorieën van activa worden de volgende afschrijvingstermijnen gehanteerd:

Categorie	Termijn in jaren
Bedrijfsgebouwen	50
Ademluchtflessen	30
BZK-materieel (zoals haakarmbakken)	25
Renovatie, restauratie en verbouwing van bedrijfsgebouwen	20
Technische installaties in bedrijfsgebouwen	20
Voorzieningen aan terreinen (zoals parkeerplaatsen)	20
Containers, wasmanden op wielen	20
Redvoertuigen	20
Motorspuitaanhangen	20
Tankautospuiten	16
Standaard bekleding tankautospuiten	16
Hulpverleningsvoertuigen	15
Standaard bekleding hulpverleningsvoertuigen	15
Brandweervaartuigen	15
Noodaggregaat	15
Medische apparatuur TBC	15
Overig brandweermaterieel	10 of 15
Oefenmaterieel brandweer	10
Dienstauto's brandweer	10
Personeel/materieelwagens	10
Ademluchtapparatuur (niet zijnde ademluchtflessen)	10

Categorie	Termijn in jaren
Persoonlijke beschermingsmiddelen (zoals confectie-bluskleding, trainingspak)	10
Kantoormeubilair	10
Inventaris tankautospuut	8
Redgereedschap tankautospuut	8
Redgereedschap hulpverleningsvoertuig	7,5
OVD-voertuigen	7
Heftrucks	7
Alarmeringsmiddelen mobilfoons	7
Persoonlijke beschermingsmiddelen (zoals helmen, 1e bluskleding, gaspakken, enz.)	7
Alarmeringsmiddelen portofoons	6
Persoonlijke beschermingsmiddelen (zoals handschoen, laarzen)	5
Overige kantoorinventaris	5
Gebruikerssoftware	5
Werkplek automatisering t/m 2017	5
Overige medische apparatuur	5
PSU GHOR functionarissen	5
Werkplek automatisering vanaf 2018	4
Explosiemeters/Warmtebeeldcamera's	4
Systeem soft- en hardware	3
Mobiele telefoons; tablets; iPads	3
Telefooncentrale	3

Indien aan een gebouw waarde vermeerderende aanpassingen worden gedaan, wordt voor de afschrijvingsduur aangesloten bij het restant levensduur van het bestaande actief.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Bij de vorderingen wordt rekening gehouden met noodzakelijk geachte waarderingscorrecties in verband met oninbaarheid.

Voorzieningen

De voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde. Met uitzondering van de voorziening FLO, deze voorziening wordt gewaardeerd tegen contante waarde.

Overige activa en passiva

Alle overige activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, de passiva tegen nominale waarde.

Baten en lasten

De baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben, uitgaande van historische kosten. Baten worden slechts in aanmerking genomen voor zover zij gerealiseerd zijn. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Meerjarige financiële verplichtingen worden niet in de balans opgenomen. De lasten die hieruit voortvloeien worden onder de bedrijfslasten verantwoord.

7.4. Toelichting op de balans

Materiële vaste activa

Het verloop in de materiële vaste activa is als volgt:

Verloopoverzicht materiële vaste activa					
	Saldo 01.01.2018	Investerings	Desinvestering	Afschrijvingen	Saldo 31.12.18
Gronden en terreinen	1.297.855	109.519	8.693	8.287	1.390.393
Bedrijfsgebouwen	25.849.070	710.095	-	758.319	25.800.846
Vervoermiddelen	11.714.438	5.238.259	101.051	1.404.072	15.447.574
Machines, apparaten, installaties	4.664.360	667.720	12.931	457.628	4.861.521
Overige materiële vaste activa	9.059.960	3.299.166	9.010	1.703.159	10.646.957
	52.585.683	10.024.758	131.685	4.331.465	58.147.291

	Saldo 01.01.2018	Investerings	Activering	Saldo 31.12.18
Investeringsprojecten in uitvoering	302.993	10.479.193	10.024.758	757.428
	302.993	10.479.193	10.024.758	757.428

	Saldo 31.12.18
Materiële vaste activa	58.147.290
Investeringsprojecten in uitvoering	757.428
	58.904.718

De belangrijkste investeringen in materiële vastebetreffen:

Tankautospuut incl. bekapping	€ 3.730.000
Redvoertuigen	€ 1.470.000
Redgereedschap	€ 463.000
Centrale toegangsverlening	€ 556.000
Nieuwe werkplek	€ 374.000
Arbeidshygiëne blusleiding	€ 355.000
Business Intelligence	€ 215.000

Uitzettingen met een looptijd van korter dan 1 jaar

Schatkistbankieren

Veiligheidsregio Fryslân neemt deel aan verplicht schatkistbankieren. Hiertoe is een overeenkomst afgesloten met het Rijk en worden overtollige tegoeden aangehouden in de schatkist. De Veiligheidsregio mag tot een bedrag van € 548.000 buiten de schatkist aanhouden. Per kwartaal was dit saldo gemiddeld als volgt:

Eerste kwartaal	€ 428.948
Tweede kwartaal	€ 453.871
Derde kwartaal	€ 464.162
Vierde kwartaal	€ 452.677

Het drempelbedrag is derhalve in 2018 niet overschreden.

Overlopende activa

De overlopende activa zijn als volgt te specificeren:

Nog te ontvangen subsidiebedragen	€ 291.192
Vooruitbetaalde bedragen	€ 855.973
Overige nog te ontvangen bedragen	€ 1.623.904
	€ 2.771.068

Nog te ontvangen subsidiebedragen

	Saldo 01.01.2018	Voorschotten	Gemaakte kosten	Saldo 31-12-2018
Impuls omgevingsveiligheid	196.709	300.709	394.245	290.245
Premiekorting, salariskosten	3.000	6.789	4.736	947
Totaal	199.709	307.498	398.981	291.192

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (voormalig I&M) stelt jaarlijks een subsidie beschikbaar voor verbetering van taken rondom omgevingsveiligheid. Deze subsidies zijn bedoeld voor de centrale overheden ter voorbereiding op de komst van de Omgevingswet in 2021. Veiligheidsregio Fryslân heeft voor 2018 een bedrag van € 416.000 beschikbaar. In dit bedrag zijn tevens de beschikkingen voor de Veiligheidsregio's Groningen en Drenthe opgenomen. VR Fryslân vervult binnen het landsdeel Noord daarmee de kassiersfunctie voor de drie noordelijke regio's.

In totaal is in 2018 een bedrag van € 394.245 gespendeerd aan taken die vallen onder de subsidieregeling. Daarnaast zijn er in samenwerking met Veiligheidsregio's Drenthe en Groningen projecten uitgevoerd om de onderlinge samenwerking te verbeteren. Onderdeel hiervan is bijvoorbeeld het door vertalen van de belangen van de Veiligheidsregio naar concrete planregels die door gemeenten bruikbaar zijn in de opstelling van omgevingsplannen.

Eigen vermogen

Het verloop van de reserves is als volgt:

	01-01-2018	Stortingen	Onttrekkingen	31-12-2018
Algemene reserve				
Algemene reserve	1.600.000	-	1.600.000	-
Egalisatiereserve	-	2.870.818	617.064	2.253.754
	1.600.000	2.870.818	2.217.064	2.253.754
Bestemmingsreserves				
Rechtspositie	52.316	-	17.477	34.839
Gezondheidsmonitor	118.552	100.000	50.000	168.552
FLO	-	778.716	343.429	435.287
Uitwerkingskader Meldkamer	-	500.000	-	500.000
	170.868	1.378.716	410.906	1.138.678
Totaal eigen vermogen	1.770.868	4.249.534	2.627.970	3.392.432

Algemene reserve

Op 19 december 2018 is door het algemeen bestuur besloten om de algemene reserve op te heffen en het saldo toe te voegen aan de egalisatiereserve.

Egalisatiereserve

Op 19 december 2018 is door het algemeen bestuur de beleidsnota weerstandvermogen en risicobeheersing vastgesteld. Daarin is besloten om gebruik te maken van een egalisatiereserve, die gebruikt wordt om tussentijdse fluctuaties in het begrotingssaldo op te vangen. Deze reserve heeft een omvang van tussen de 2% en 5% van het begrotingstotaal. In 2018 is het saldo van de algemene reserve en het resultaat over 2017 gestort in de egalisatiereserve. Het saldo van de eerste begrotingswijziging is onttrokken aan de egalisatiereserve.

Rechtspositie

De reserve rechtspositie is gevormd voor de kosten van medewerkers waarvoor een wachtgeldregeling is afgesproken en medewerkers die met ingegane FPU. Aangezien de laatstgenoemde categorie in 2014 is vervallen, is het restant van het saldo bedoeld voor de resterende wachtgelders. Naar verwachting zal de reserve eind 2020 op nihil uitkomen.

Gezondheidsmonitors

Door de GGD worden in een vierjaarlijkse cyclus verschillende gezondheidsmonitors uitgevoerd. Gelet op ontwikkelingen in het sociaal domein is besloten om deze monitors dusdanig uit te zetten dat uitkomsten op gebiedsniveau beschikbaar komen. De lasten voor het uitvoeren van de gezondheidsmonitors op gebiedsniveau variëren van € 75.000 tot € 160.000. De reserve gezondheidsmonitors is gevormd om de lasten van de verschillende monitors te egaliseren.

FLO overgangsrecht

Gemeente Leeuwarden heeft in 2018 de lopende overeenkomst inzake het FLO-overgangsrecht afgekocht tegen een vergoeding van € 7,8 miljoen. Hiervan is een voorziening gevormd (zie voorziening FLO-overgangsrecht) per begin 2018 van € 7,1 miljoen. Het overschot op de afkoopsom is in de reserve geplaatst. Aan de reserve zijn de bespaarde rente en het overschot op de BDUR van € 0,1 miljoen toegevoegd, en is de ophoging van de voorziening per eind 2018 van € 0,3 miljoen onttrokken. Het resterende saldo is beschikbaar voor toekomstige indexeringen van de voorziening.

Uitwerkingskader Meldkamer

De veiligheidsregio's hebben in 2018 een eenmalige bijdrage ontvangen als bijdrage in de achterblijvende kosten van de meldkamer. Voor de Veiligheidsregio Fryslân betrof dit een eenmalige bijdrage van € 500.000. De eventuele kosten die achterblijven, zullen in aanloop naar de daadwerkelijke overdracht pas in 2019 en 2020 inzichtelijk worden. Om die reden is een bestemmingsreserve Uitwerkingskader Meldkamer gevormd.

Voorzieningen

	Saldo 01.01.2018	Stortingen	Onttrekkingen	Vrijval	Saldo 31.12.2018
Verplichtingen, verliezen, risico's					
Voorziening opgebouwde spaaruren	193.794	-	67.867	-	125.927
Voorziening sociaal plan SN1B	297.875	-	108.798	85.196	103.881
FLO	-	7.660.210	446.991	-	7.213.219
	491.669	7.660.210	623.656	85.196	7.443.027
Egalisatie van lasten					
Groot onderhoud Harlingertrekweg	102.965	39.500	30.701	-	111.764
Groot onderhoud brandweerkazernes	772.538	426.542	173.048	-	1.026.032
	875.503	466.042	203.749	-	1.137.796
Totaal voorzieningen	1.367.172	8.126.252	827.405	85.196	8.580.823

Voorziening opgebouwde spaaruren

In het verleden konden medewerkers (op grond van de op dat moment geldende CAR/ UWO) van de toenmalige HVD Fryslân en van verschillende thuiszorgorganisaties verlofuren sparen op basis van een spaarcontract. De gespaarde verlofuren kunnen in de toekomst door medewerkers worden aangewend om langdurig verlof op te nemen. De mogelijkheid om extra verlof te sparen is enige jaren geleden beëindigd, met als gevolg dat er geen nieuwe spaarcontracten bijkomen. De voorziening is bedoeld voor afwikkeling van het aantal uren dat is gespaard.

Voorziening sociaal plan SN1B

In 2013 is in het kader van de regionalisering deze voorziening gevormd voor garantiesalarissen en tegemoetkomingen in de reiskosten, zoals afgesproken in het sociaal plan 'Samen naar één Brandweer'. Dit sociaal plan had een looptijd tot en met 2018 en is via de voorziening afgewikkeld. Eind 2018 bevat de voorziening alleen nog de afwikkeling van de afbouw consignatie, zoals opgenomen in dekkingsplan 2.0.

Voorziening FLO overgangsrecht

Na de afkoop van het FLO-overgangsrecht door gemeente Leeuwarden, komen de lasten van deze regeling voor rekening van Veiligheidsregio Fryslân. Per 1 januari 2018 bedroeg de totale resterende verplichting voor deze regeling tot einddatum (thans voorzien in 2042) nog € 9,4 miljoen. Deze verplichting is contant gemaakt tegen een disconteringsvoet van 2,5%, wat leidt tot een voorziening per 1 januari 2018 van € 7,1 miljoen. Dit bedrag is vanuit de ontvangen afkoopsom in de voorziening gestort.

De voorziening wordt bepaald conform de volgende uitgangspunten:

- De rechten van personeelsleden inzake FLO-overgangsrecht zijn gebaseerd op de huidige bepalingen uit hoofdstuk 9a tot en met 9f van de CAR;
- De FLO-rechten zijn gewaardeerd op basis van het bij het opmaken van de jaarrekening bekende cao-loon. In dit geval is dit de cao die is afgelopen op 1 januari 2019. Er is geen rekening gehouden met mogelijke toekomstige stijgingen;
- Voor het contant maken van de verplichting en de bespaarde rente wordt gebruik gemaakt van de interne rekenrente van 2,5%;
- Bij het opnemen van de verplichtingen wordt geen rekening gehouden met de kans op vervallen van rechten door natuurlijk verloop.
- De risico's rondom het stijgen van de AOW-leeftijd, en fiscale risico's rondom de inzet van levensloop komen tot 2022 voor rekening van gemeente Leeuwarden, zoals contractueel overeengekomen.

Gedurende 2018 zijn de gemaakte kosten voor de regeling van € 0,3 miljoen onttrokken aan de voorziening, evenals de contractueel aan gemeente Leeuwarden verschuldigde terugbetalingen voor uitstroom (€ 187.000). De in 2018 bespaarde rente van € 0,2 miljoen is toegevoegd aan de voorziening. Eind 2018 is de voorziening geactualiseerd. Dit heeft geleid tot een toevoeging per eind 2018 van € 40.000, vooral omdat de belastingdienst heeft aangegeven dat op de aow-compensatie de RVU-regeling van toepassing is, en door indexering van de bedragen in de aow-compensatie.

Groot onderhoud Harlingertrekweg

Uit het meerjaren onderhoudsplan voor het hoofdkantoor aan de Harlingertrekweg blijkt een gemiddelde last voor groot onderhoud van € 39.500 per jaar. Voor de egalisatie van deze lasten is een voorziening gevormd. De stand van de voorziening sluit aan met het meerjaren onderhoudsplan.

Groot onderhoud brandweerkazernes

Uit het meerjaren onderhoudsplan voor de 47 kazernes in eigendom blijkt een gemiddelde last voor groot onderhoud van € 426.542 per jaar. Voor de egalisatie van deze lasten is een voorziening gevormd. De stand van de voorziening sluit aan met het meerjaren onderhoudsplan.

Langlopende schulden

Alle langlopende schulden zijn betrokken bij de Bank Nederlandse Gemeenten. Het verloop is als volgt:

Stand per 1 januari 2018	€	41.614.408
Nieuw aangetrokken	€	5.000.000
Reguliere aflossingen	€	4.106.041
Extra aflossingen	€	0
Stand per 31 december 2018	€	42.508.367

De rentelast die in 2018 is gemoeid met de langlopende leningen bedraagt € 1.183.416

Overlopende passiva

Vooruitontvangen subsidies	€	508.717
Overlopende rente	€	463.103
Overige overlopende passiva	€	1.951.633
	€	2.923.451

Vooruitontvangen subsidiebedragen

	Saldo 01.01.18	Voorschotten	Besteed/betaald	Saldo 31.12.2018
LFR Haakarmbakken	119.869	-	15.983	103.886
Seker en Sûn	55.550	-	106.330	-50.780
Opvoedpunt	18.430	-	-	18.430
AIO 2e tranche	-16.538	16.538	-	-
AIO 2018		508.346	414.773	93.573
Centering Parenting	27.130	-	7.700	19.430
Richtlijnen JGZ	20.602	-	25.752	-5.150
Supranet	22.981	52.127	55.074	20.034
De Virtuele Assistent	-	19.250	-	19.250
Het begint met woorden	-	25.000	1.093	23.907
Tel mee met Taal	-	40.467	-	40.467
JLE	-	100.000	90.330	9.670
informatiepunt MRSA	-	224.107	8.107	216.000
	248.023	985.835	725.142	508.717

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

De niet uit de balans blijvende verplichtingen hebben betrekking op:

- Het 'Samenwerkingsconvenant Meldkamer Noord-Nederland' met de politieregio's en Veiligheidsregio's Groningen, Fryslân en Drenthe inzake het gezamenlijke beheer van de meldkamers voor ambulancezorg, brandweer, politie en de 'Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen' te Drachten (de Meldkamer Noord-Nederland). Op grond van dit convenant komt 25% van de gezamenlijke kosten voor rekening van de brandweerkolom. Binnen de brandweerkolom worden de kosten vervolgens op basis van inwoneraantallen over de regio's verdeeld.
- Het 'Convenant Werkgeverschap voor brandweerpersoneel Meldkamer Noord-Nederland' met de Veiligheidsregio's Groningen en Drenthe betreffende het formele werkgeverschap van het brandweerpersoneel in de Meldkamer Noord Nederland. Op grond van dit convenant draagt Veiligheidsregio Fryslân voor ongeveer 38% bij in de gezamenlijke kosten van het brandweerpersoneel.
- Huurcontracten die zijn aangegaan voor de hoofd-, team- en consultatiebureaulocaties jeugdgezondheidszorg, brandweerkazernes en een aantal overige locaties. De diverse contracten hebben verschillende looptijden, wat resulteert in een jaarlijkse verplichting van € 1,6 miljoen (kale huur en servicekosten) per jaar. Deze verplichtingen hebben een looptijd van langer dan één jaar. Voor een contract is een bankgarantie afgegeven van € 11.583. Daarnaast is sprake van leaseverplichtingen voor auto's van € 66.000.
- De verplichting met betrekking tot het saldo vakantiedagen is in overeenstemming met het BBV niet opgenomen in de balans, aangezien zij een meerjarig gelijkblijvend volume kent. De waarde van de openstaande verlofdagen bedraagt € 1.121.000.

7.5. Toelichting op de programmarekening

Totstandkoming begroting na wijzigingen

In het algemeen bestuur van 19 december 2018 is de derde begrotingswijziging voor 2018 vastgesteld. Dit is tevens de definitieve begroting. Ten opzichte van de primitieve begroting zijn de volgende wijzigingen aangebracht:

- **Eerste wijziging:** Het Algemeen Bestuur stelde op 14 maart 2018 het meerjarig financieel kader 2019-2022 vast. In deze kaderbrief zijn alle ontwikkelingen opgenomen die van invloed zijn op de begroting van 2019 en verder. Een aantal van deze thema's hadden deels ook effect op 2018. Deze effecten zijn vertaald in een begrotingswijziging welke is vastgesteld in het Algemeen Bestuur van 12 juli 2018.
- **Tweede wijziging:** De overeenkomst FLO met gemeente Leeuwarden is opgezegd, onder ontvangst van een afkoopsom van € 7.836.000. Het effect hiervan is vertaald in een budgettair neutrale begrotingswijziging welke, als onderdeel van de tweede bestuursrapportage 2018, is vastgesteld in het Algemeen Bestuur van 19 december 2018.
- **Derde wijziging:** Afgelopen zomer is er een bestuurlijk akkoord bereikt over het uitwerkingskader meldkamer, de zogenaamde package deal. Eén van de afspraken in het uitwerkingskader is dat de veiligheidsregio's in 2018 een eenmalige bijdrage ontvangen als bijdrage in de achterblijvende kosten van de meldkamer. Voor Veiligheidsregio Fryslân gaat het daarbij om een bedrag van € 500.000. Deze bijdrage is middels een begrotingswijziging toegevoegd aan de te vormen bestemmingsreserve LMS, vastgesteld in het Algemeen Bestuur van 19 december 2018.

Toelichting afwijkingen per programma

Programma Gezondheid

Het programma Gezondheid sluit 2018 af met een positief resultaat van € 475.000 en bestaat uit een operationeel resultaat en bijzondere baten:

Operationele resultaat Gezondheid 2018	€ 255.000
Bijzondere baten Gezondheid 2018	€ 220.000
Totaal resultaat Gezondheid 2018	€ 475.000

De bijzondere baten (de correctie van de werkgeverspremies) zijn toegelicht op pagina 7. Binnen het programma gezondheid zijn de bijzondere baten zijn verwerkt in pijler 1. Het operationele resultaat van € 255.000 is als volgt opgebouwd uit de vier pijlers van de GGD:

Pijler 1	Monitoring, signalering en advies	€ -156.000
Pijler 2	Uitvoerende taken gezondheidsbescherming	€ 651.000
Pijler 3	bewaken van de publieke gezondheid bij rampen en crises	€ 35.000
Pijler 4	Toezicht houden	€ -205.000
Reservemutatie		€ -
Totaal		€ 255.000

Onderstaand worden per pijler de belangrijkste oorzaken van het operationele resultaat toegelicht.

Pijler 1 - Monitoring, signalering en advies

Voor het onderdeel jeugdgezondheidszorg (JGZ) binnen deze pijler is sprake van een nadelig resultaat van ongeveer € 190.000. Het nadelig resultaat is evenals in 2017 een gevolg van het oplossen van knelpunten m.b.t. het leveren van verantwoorde zorg. Daarnaast heeft extra inzet plaatsgevonden in het kader van het programma JGZ 3.0.

De coördinator van de Academische Werkplaats Noord Nederland (AWPG NN) is in 2017 uitgevallen. Om de afspraken richting subsidiegevers/opdrachtverstrekkers na te komen, heeft in 2018 externe inhuur van (onderzoeks-)capaciteit plaatsgevonden. Verder zijn door het uitvallen van de coördinator in 2018 geen nieuwe onderzoeksopdrachten verworven. De externe inhuur en het ontbreken van nieuwe onderzoeksopdrachten hebben geresulteerd in een nadelig saldo bij de AWPG NN van ongeveer € 174.000.

Door het bestuur zijn extra middelen toegekend voor het versterken van de personele bezetting van medische milieukunde. Halverwege 2018 is de vacatureruimte bij medische milieukunde ingevuld met een arts. Voor een deel van de artsen wordt nog een subsidie ontvangen in verband met het opleidingstraject tot arts Maatschappij & Gezondheid. De vacatureruimte en de opleidingssubsidie hebben geresulteerd in een voordeel van ongeveer € 82.000. Door de invoering van het landelijk werkgeverschap voor artsen in opleiding zal het voordeel van de opleidingssubsidie komen te vervallen.

Door het uitvoeren van extra maatwerk zijn de baten binnen deze pijler ongeveer € 1.053.000 hoger dan begroot. Het extra maatwerk betreft voornamelijk extra opdrachten beleidsadvisering en gezondheidsbevordering. Voorbeelden van dergelijke extra opdrachten zijn Jong Leren Eten, JOGG regisseur (meerdere gemeenten), Gezonde School, Jeugdimpuls, Healty Living Lab etc. Onder verrekening van de meerkosten als gevolg van het extra maatwerk resteert een positief resultaat van ongeveer € 123.000.

Pijler 2 - Uitvoerende taken gezondheidsbescherming

De uitvoering van de meer individueel gerichte werkzaamheden van de JGZ zoals stevig ouderschap en integrale vroeghulp vormen onderdeel van pijler 2. Evenals bij pijler 1 is ook hier sprake van een nadelig resultaat met vergelijkbare oorzaken. Het nadelig resultaat bedraagt ongeveer € 82.000. De extra inzet vanuit de JGZ voor statushouders is ook verantwoord binnen pijler 2. Voor de inzet van tolken bij contactmomenten met statushouders geldt dat de kosten fors hoger zijn dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. De afwijking bij tolkkosten zal worden betrokken in de in 2019 uit te voeren Operatie Optimaliseren Begroting.

In 2018 is bij de uitvoering van de publieke gezondheidszorg asielzoekers sprake van een overschot van ongeveer € 110.000 op de door het COA gefinancierde budget. Ten opzichte van een positief resultaat in 2017 van € 62.000. Het voordelige resultaat over 2018 is onder meer een gevolg van de latere sluiting dan verwacht van het AZC Balk. De personele bezetting was al aangepast op basis van de aangekondigde sluiting. De aanhoudende onzekerheid over de uitkomsten van de contractonderhandelingen met het COA heeft eveneens een rol gespeeld bij keuze om de personele bezetting voor de PGA niet uit te breiden.

Voor tuberculosebestrijding geldt dat er sprake is van een voordelig saldo van ongeveer € 140.000. Dit voordelig saldo is met name een gevolg van vacatureruimte. In verband met de teruglopende incidentie vindt er op landelijk niveau discussie plaats over de gewenste uitvoeringsschaal voor TBC bestrijding. Eén van de mogelijkheden voor het borgen van de deskundigheid op TBC gebied is het oprichten van een landelijk expertisecentrum. Naar verwachting zullen GGD'en moeten bijdragen aan de financiering van een eventueel landelijk expertisecentrum. De financiële ruimte wordt aangehouden om in te kunnen spelen op landelijke ontwikkelingen.

Voor reizigersvaccinatie geldt dat 2018, met een voordelig resultaat van ongeveer € 181.000, een positief jaar was. Reizigersadvisering en -vaccinatie blijft profiteren van de aanhoudende gunstige economische situatie. Ten opzichte van 2017 is het aantal consulten gestegen met 3,9 % en het aantal vaccinaties is met 3,2 % gestegen.

Pijler 3 - Bewaken van de publieke gezondheid bij rampen en crises

De uitvoering van forensisch geneeskunde valt binnen deze pijler. In 2017 was er bij forensische geneeskunde nog sprake van een negatief resultaat. Dit is in 2018 omgebogen naar een voordelig resultaat van ongeveer € 32.000. De verbetering van het resultaat is met name een gevolg van de vernieuwde overeenkomst met de Nationale Politie en de daarin gemaakte tariefafpraak. Verder is er sprake van een toename van het aantal verrichtingen met name bij de arrestantenzorg.

Het negatieve resultaat binnen pijler 3 is een gevolg van externe inhuur rondom het thema zorg en veiligheid. In 2018 is het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) ingehuurd om de rol van de GGD op het brede terrein van openbare geestelijke gezondheidszorg en zorg en veiligheid te onderzoeken. Hierbij richt CCV zich op de wensen van ketenpartners en gemeenten ten aanzien van de positie van de GGD op dit terrein. De resultaten van dit onderzoek zullen in 2019 bekend worden en voorgelegd worden aan de Bestuurscommissie Gezondheid. Daarnaast heeft externe inhuur plaatsgevonden voor de voorbereidingen en subsidieaanvraag van de pilot “niet-acuut advies- en meldpunt”. De pilot “niet-acuut advies- en meldpunt” is gericht op het doelmatig en doeltreffend organiseren van een meldpunt voor mensen die de grip op hun leven (tijdelijk) kwijt zijn. Voor de uitvoering van deze pilot is voor 2019 een subsidie van € 125.000 beschikbaar van ZonMw.

Pijler 4 - Toezicht houden

Deze pijler betreft de uitvoering van de inspecties kinderopvang op grond van de wet kinderopvang. In 2017 zijn als gevolg van capaciteitsproblemen niet alle kinderopvanginstellingen geïnspecteerd. De Inspectie van het Onderwijs heeft aangegeven dit een ongewenste situatie te vinden, die in 2018 opgelost dient te zijn. Gelet hierop zijn in 2018 extra inspecteurs aangesteld en is bewust enige overcapaciteit aangehouden. In de tarieven is geen rekening gehouden met het aanhouden van overcapaciteit. De overcapaciteit is de reden voor het nadelig saldo in deze pijler. In 2018 zijn alle wettelijk verplichte inspecties uitgevoerd.

Reservemutaties

De toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves zijn conform de begroting.

Programma Crisisbeheersing*Afwijkingen ten opzichte van de begroting*

Operationele resultaat Crisisbeheersing 2018	€	181.000
---	---	----------------

opbouw:

Formatie	€	181.000
----------	---	---------

Totaal operationele resultaat Crisis 2018	€	181.000
--	---	----------------

Bijzondere baten Crisisbeheersing 2018	€	21.000
---	---	---------------

opbouw:

Deel correctie werkgeverspremies	€	21.000
----------------------------------	---	--------

Totaal bijzondere baten Crisisbeheersing 2018	€	21.000
--	---	---------------

Totaal resultaat Crisisbeheersing 2018	€	202.000
---	---	----------------

Toelichting• *Formatie*

Door het tijdelijk niet invullen van vacatures bij personele wisselingen is een incidenteel voordeel ontstaan in de personele kosten van € 181.000.

• *Bijzondere baten*

De toelichting op correctie van de werkgeverspremie is te vinden op pagina 7. Voor wat betreft deze correctie is de € 21.000 het bedrag wat betrekking heeft op het programma Crisisbeheersing.

Programma Brandweer*Afwijkingen ten opzichte van de begroting***Operationele resultaat Brandweer 2018** € **104.000***opbouw:*

Vrijval voorziening sociaal plan € 85.000

Vrijwilligersvergoeding € 147.000

Vakbekwaam worden € -45.000

Huisvesting € -133.000

Overig € 50.000

Totaal Resultaat Brandweer 2018 € **104.000****Bijzondere baten Brandweer 2018** € **849.000***opbouw:*

Vennootschapsbelasting € 170.000

Afstoten hulpverleningsvoertuigen € 520.000

Deel correctie werkgeverspremies € 159.000

Totaal bijzondere baten Brandweer 2018 € **849.000****Totaal resultaat Brandweer 2018** € **953.000****Toelichting**

Het totale operationele resultaat van de Friese brandweer komt in 2018 uit op € 104.000 positief. In respectievelijk de 4 maands- en 8 maands bestuursrapportage was het de verwachting uit te komen op respectievelijk nihil en € 120.000 negatief (exclusief de bijzondere bate voor wat betreft de vennootschapsbelasting). Vanwege een aantal incidentele meevallers, komt het resultaat in de jaarrekening uit op € 104.000, welke redelijk in lijn ligt.

- *Vrijval voorziening sociaal plan*

In dekkingsplan 2.0 is toegezegd de consignatieregeling over de gehele provincie zo uniform mogelijk toe te passen. Daar waar sprake is van structurele consignatie zal een afbouw plaats gaan vinden. De inschatting begin 2017 was dat deze afbouwregeling op basis van de jaren 2014-2017 in totaal ongeveer € 260.000 zou gaan kosten, startend in 2018. Deze kosten zijn in 2017 toegevoegd aan de voorziening om daar de komende jaren de afbouw uit te kunnen dekken. Aangezien dit bedrag na definitieve uitwerking van de voorziening lager blijkt te zijn valt het teveel van de voorziening vrij in 2018.

- *Vrijwilligersvergoeding*

Op een totaalbudget van bijna € 4,5 miljoen blijft er in 2018 € 147.000 over, zijnde 3% van het budget. Door onder andere fluctuaties in aantal uitrukken, oefenuren, overleggen en reisbewegingen kan dit budget vanwege die beperkte grilligheid binnen een bandbreedte van 3% wat schommelingen laten zien.

- *Vakbekwaam worden*

Als uitkomst van dekkingsplan 2.0 zijn een aantal specialismes anders over de provincie verspreid. Hierdoor zijn er extra opleidingskosten gemaakt om een aantal functionarissen extra op te leiden voor de betreffende specialismen. Deze kosten zijn incidenteel van aard aangezien deze opleidingen in de volgende jaren structureel deel uitmaken van het regulier opleidingsplan.

- *Huisvesting*

In het beleidsplan huisvesting is regulier aandacht voor legionella en de daarmee samenhangende werkzaamheden voor de aanpak ervan. Op een aantal kazernes is in 2018 echter extra prioriteit gegeven aan het vervangen van leidingwerk. De daaruit voortvloeiende extra kosten ad € 133.000 zijn incidenteel van aard.

- *Overig*

Het resultaat op overige diverse posten is € 50.000. Deze bestaat uit allerlei kleine posten onder de € 5.000 welke om die reden niet nader worden gespecificeerd en toegelicht.

- *Bijzondere baten*

Het gaat hier om de posten vennootschapsbelasting, afboeken van hulpverleningsvoertuigen en de correctie op de werkgeverspremies. De toelichting op deze drie componenten is te vinden op pagina 7. Voor wat betreft de correctie op de werkgeverspremies is de € 159.000 het bedrag wat betrekking heeft op het programma Brandweer.

Programma organisatie

Afwijkingen ten opzicht van de begroting

Operationeel resultaat Organisatie 2018	€ 38.000
<i>opbouw:</i>	
Bedrijfsvoering	€ -151.000
Directie	€ 149.000
Overig	€ 40.000
Totaal operationeel resultaat Organisatie 2018	€ 38.000
 Bijzondere baten Organisatie 2018	 € 206.000
<i>opbouw:</i>	
Deel correctie werkgeverspremies	€ 206.000
Totaal bijzondere baten Organisatie 2018	€ 206.000
Totaal resultaat Organisatie 2018	€ 244.000

Toelichting

- *Operationeel resultaat*

Het programma Organisatie laat een positief resultaat van € 38.000 zien. Dit betreft een positief resultaat van de directie door lagere kosten formatie en lagere kosten ten behoeve van concerncontrol. De hogere btw teruggave en de rentebate inzake de kasgeldlening dragen ook bij aan dit positieve resultaat. Voor Bedrijfsvoering is over 2018 echter sprake van een tekort. Dit wordt met name veroorzaakt door hogere kosten voor inhuur expertise bij Informatie Management, inhuur projecten en hogere kosten voor computer licenties en telefonie.

- *Bijzondere baten*

De toelichting op correctie van de werkgeverspremie is te vinden op pagina 7. Voor wat betreft deze correctie heeft € 206.000 betrekking heeft op het programma Organisatie.

Algemene dekkingsmiddelen en financiering

Rijksbijdrage BDuR

De bijdrage uit de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding was begroot op € 7,8 miljoen, gebaseerd op de decembercirculaire 2017. Uiteindelijk valt de uitkering € 87.000 hoger uit, door achteraf toegekende loon- en prijscompensatie. Conform het besluit van het algemeen bestuur inzake het FLO-overgangsrecht, is dit overschot toegevoegd aan de reserve FLO.

Financiering

In 2018 is een nieuwe langlopende lening aangetrokken van € 5 miljoen om aan de liquiditeitsbehoefte te voldoen.

Bijdrage in het nadelig saldo

De bijdrage in het nadelig saldo is conform de gewijzigde begroting geïnd bij de deelnemende gemeenten.

Benutting van de post onvoorzien

De post onvoorzien was voor 2018 begroot op € 500.000 is na vorming van het programma organisatie aldaar ondergebracht. Conform de nota weerstandsvermogen is de post in 2018 alleen besteed aan kosten van personele fricties, waaronder bovenformatieven en ww-verplichtingen.

Incidentele baten en lasten

Het resultaat voor 2018 bestaat uit een aantal incidentele effecten. Onderstaand zijn de belangrijkste incidentele baten en lasten opgenomen (x € 1.000):

Incidentele baten en lasten	2018	V/N
Brandweer: vennootschapsbelasting	170	V
Brandweer: hulpverleningsvoertuigen	520	V
Alle vier programma's: onderzoek werkgeverspremies	605	V

7.6. WNT-verantwoording

Volgens de definitie uit de wet worden bij Veiligheidsregio Fryslân de leden van het algemeen bestuur, de leden van het dagelijks bestuur en de algemeen directeur aangemerkt als topfunctionaris. Voor 2018 gaat het om de volgende personen:

Toeziethoudende topfunctionarissen:

Algemeen Bestuur

Achtkarspelen	G. Gerbrandy	Ooststellingwerf	H. Oosterman
Ameland	G. van Klaveren / A. de Hoop	Opsterland	E. van Selm
Dantumadiel	N.L. Agricola	Schiermonnikoog	W. van Gent
De Fryske Marren	F. Veenstra	Smallingerland	T. van Mourik
Dongeradeel	M.C.M. Waanders / M.A. Berndsen	Súdwest-Fryslân	M.A. Berndsen / J.A. de Vries
Ferwerderadiel	W. van den Berg	Terschelling	J.B. Wassink
Harlingen	W.R. Sluiter	Tytsjerksteradiel	L.J. Gebben
Heerenveen	T.J. van der Zwan	Vlieland	C. Schokker - Strampel
Kollumerland	B. Bilker	Waadhoeke	M.C.M. Waanders / H.H. Apotheker
Leeuwarden	F.J.M. Crone	Weststellingwerf	N.A. v.d Nadort

Dagelijks Bestuur

Voorzitter	F.J.M. Crone
Lid	F. Veenstra
Lid	L.J. Gebben
Lid	H. Broekhuizen
Lid	P. Maasbommel

De leden van het Algemeen en Dagelijks Bestuur ontvangen voor deze functie geen vergoeding van Veiligheidsregio Fryslân.

bedragen x € 1

Naam / Functie(s)	W. K. Kleinhuis / Algemeen directeur
• Duur dienstverband in 2018	1/1 - 31/12
• Omvang dienstverband (in fte)	1,0
• Gewezen topfunctionaris?	Nee
• (Fictieve) dienstbetrekking?	Ja
• Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	N.v.t.

Bezoldiging	2018	2017
Beloning	€ 157.556	€ 145.795
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 47	€ 0
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.852	€ 17.627
Totaal bezoldiging	€ 176.455	€ 163.422
Toepasselijk WNT-maximum	€ 189.000	€ 181.000
Motivering indien overschrijding	€ N.v.t.	€ N.v.t.

De stijging wordt veroorzaakt door de gratificatie die is uitgekeerd in verband met het 40-jarig ambtsjubileum.

Deel III Overig

Veiligheidsregio Fryslân

8. Overige gegevens

8.1. Controleverklaring

8.2. Voorgestelde resultaatbestemming

Het dagelijks bestuur stelt voor het resultaat over het boekjaar 2018 van € 1.873.000 als volgt te bestemmen:

Resultaat voor bestemming	€ 1.873.000
Vorming bestemmingsreserve JGZ 3.0	€ 1.043.000
Storting in de egalisatiereserve	€ 830.000
Te verrekenen	€ 0

Indien ongewijzigd vastgesteld zal het resultaat in de egalisatiereserve worden gestort om schommelingen in komende jaren op te kunnen vangen.

8.3. Vaststelling

Hiermee verklaart het dagelijks bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden dat het jaarverslag en de jaarrekening 2018 van de gemeenschappelijke regeling zijn opgemaakt in overeenstemming met het ter zake vastgestelde "Besluit Begroting en Verantwoording".

Het jaarverslag en de jaarrekening 2018 zijn op 10 juli 2019 vastgesteld door het algemeen bestuur.

Voorzitter

Secretaris

De heer drs. F.J.M. Crone

De heer W.K. Kleinhuis

8.4. Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking SiSa - d.d. 10 januari 2019				
JenV	A2	Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDuR) Besluit veiligheidsregio's artikelen 8.1, 8.2 en 8.3 Veiligheidsregio's	Besteding (jaar T)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: A2 / 01</i> € 8.377.673	
LNV	L1	Jong Leren Eten-uitkeringen	Besteding (jaar T)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: L1 / 01</i> € 88.615	

8.5. Overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Artikel 24 lid 3c BBV geeft aan dat in de jaarrekening een bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld moet worden opgenomen.

#	Taakveld	Lasten	Baten
0.4	Overhead	14.787.189	245.211
0.5	Treasury	-82.357	-
0.8	Overige baten en lasten	500.000	-
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	6.200	121.597
0.10	Mutaties reserves	1.451.119	1.100.373
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	41.031.500	49.695.310
1.2	Openbare orde en veiligheid	648.979	466.293
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.168.108	1.431.369
7.1	Volksgezondheid	23.659.690	31.983.936
8.3	Wonen en bouwen	411.992	411.992
Totalen		83.582.419	85.456.080

Programma gezondheid wordt voor het grootste gedeelte verantwoord onder taakveld 7.1 volksgezondheid, met uitzondering van Forensisch en Toezicht & Inspecties. Forensisch wordt verantwoord onder taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid. Toezicht & Inspecties wordt verantwoord onder 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie. Programma Veiligheid valt grotendeels onder taakveld 1.1 Crisisbeheersing en brandweer met uitzondering van de WABO welke onder 8.3 Wonen en bouwen wordt verantwoord. Programma organisatie verantwoordt we onder 0.4 overhead, waarbij treasury een apart taakveld is.

8.6. Investeringskredieten 2018

Investeringskredieten 2018	Krediet	Realisatie
Topdesk	15.000	14.704
Business Intelligence	220.000	215.449
Smartphones	100.000	96.470
Nieuwe werkplek	360.000	373.974
Infrastructuur	10.000	16.335
Netscaler + Firewall	26.512	
Audiovisuele middelen	94.000	84.693
Doorontwikkeling Sharepoint	20.000	
Koppelingen	20.000	26.256
Werkplekmeubilair, bureaus en stoelen	170.000	168.335
AFAS-ontwikkelingen / e-HRM	120.000	108.639
RCC Drachten audiovisuele middelen	11.065	11.065
Organisatie	1.166.577	1.115.920
Vanuit mobiliteitsplan (elec.fietsen/oplaadpunt)	73.500	78.273
Centrale toegang verlening	45.000	47.066
Innovation rooms, excellente werkomgeving	23.000	23.476
Slagboom, intercom, kaartlezers	19.649	21.728
Kabelmanagement (nen 3140)	90.000	89.552
Plan gezonde voeding inclusief aanpassingen	35.000	-
Herinrichting begane grond planvorming	45.000	64.070
Herinrichting 4e etage conform werkplekconcept	75.000	80.999
Verduurzamen buitenomgeving	48.000	31.245
Huisvesting hoofdgebouw	454.149	436.409
Portofoons GHOR	23.500	-
Crisis	23.500	-
JGZ, herinrichtingskosten	100.000	89.365
Bloeddrukmeters	18.000	17.639
Roostersysteem invalpool	25.000	-
GGD	143.000	107.004
Verbouw diverse locaties	1.444.000	1.167.678
Grond	325.000	-
Redvoertuigen	1.572.000	1.470.389
Tankautosputten	4.263.000	4.192.034
Haakarmvoertuigen	180.000	174.708
Personeel/materiaalwagen	44.000	43.865
Dienstauto's	216.000	217.854
Persoonlijke beschermingsmiddelen	866.000	558.612
Overige diverse kavels	1.757.000	540.284
Brandweer	10.667.000	8.365.424
Totaal investeringskredieten 2018	12.454.226	10.024.757

8.7. Samenstelling bestuur en commissies

Hieronder leest u de samenstelling van ons bestuur in 2018, per gremium.
Vanwege de verkiezingen in maart 2018 zijn er gedurende het jaar enkele wisselingen geweest.

Agendacommissie Gezondheid		
Was	Werd	Regio
D. Fokkema (voorzitter)	J.C.F. Broekhuizen (voorzitter vanaf juni)	
P. Maasbommel	P. Maasbommel	N
J.P. Schouwerwou	G.R. Wielinga	ZW
J.C.F. Broekhuizen	H. Zonderland	ZO
M. van Hall	H. van Gelder	N

Agendacommissie Veiligheid		
Was	Werd	Regio
F.J.M. Crone (voorzitter)	F.J.M. Crone (voorzitter)	
H.H. Apotheker	F. Veenstra	ZW
F. Veenstra	W.R. Sluiter	NW
H. Oosterman	H. Oosterman	ZO
L.J. Gebben	L.J. Gebben	NO

Dagelijks bestuur	
Was	Werd
F.J.M. Crone	F.J. M. Crone (voorzitter Veiligheidsregio Fryslân)
H.H. Apotheker	F. Veenstra (lid agendacommissie Veiligheid)
L.J. Gebben	L.J. Gebben (lid agendacommissie Veiligheid)
D. Fokkema	J.C.F. Broekhuizen (vz agenda- en bestuurscommissie Gezondheid)
P. Maasbommel	P. Maasbommel (lid agendacommissie Gezondheid)

Auditcommissie*		
Was	Zittingsperiode	Werd
T.J. van der Zwan	8 juli 2010 (tot juli 2018)	E. Van Selm
M.C.M. Waanders	7 dec 2015 (tot 2019)	M.C.M. Waanders
C.M. de Pee	6 oktober 2014	H. Kuiken
C. Trompetter	6 oktober 2014	D.L. Durks
W. Piek	8 juli 2010	R. de Vink
J. Bonnema	10 juli 2016	J. Bonnema

*) zittingsduur is 4 jaar, max 2 termijnen

gegevensstelsel zorgen voor een effectievere en efficiënte inzet van middelen, en leveren daarmee indirect ook een belangrijke bijdrage aan veiligheid en gezondheid. Door dit afwegingskader consequent toe te passen, zijn wij van mening dat we onze corebusiness alleen nog maar versterken.

Ten slotte vraagt Ooststellingwerf aandacht voor krappere wordende financiële middelen bij gemeenten. Ook Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel verwachten een inspanning om een stijging van kosten te voorkomen en zouden graag alternatieve scenario's zien, waarbij beleidsinhoudelijke kosten inzichtelijk worden gemaakt.

Het bestuur begrijpt deze zorgen en denkt graag met de gemeenten mee. Nu komen de meeste kostenstijgingen voort uit autonome ontwikkelingen waarvoor gemeenten via de algemene uitkering worden gecompenseerd. De beleidskeuzes komen met name voort uit bestuurlijke besluiten, zoals Dekkingsplan 2.0 (nieuwbouw kazerne Oudega), JGZ 3.0 en Academisering. Om de kostenstijging de komende jaren toch te beperken, stelt het bestuur voor om de incidentele uitzetting voor JGZ 3.0 te dekken uit het jaarrekeningresultaat van 2018. Daarmee wordt de uitzetting in 2020 en 2021 voor de gemeenten beperkt met respectievelijk € 460.000 en € 348.000.

De gemeente Weststellingwerf geeft ten slotte aan dat de incidentele middelen met betrekking tot de Wnra opgevangen dient te worden binnen de eigen middelen. Het bestuur acht dit niet mogelijk. Veiligheidsregio Fryslân is indirect aangesloten op de car-uwo. Dit vraagt, in vergelijking met gemeenten, een extra inspanning. Zo moeten 2.300 aanstellingen allemaal omgezet worden naar overeenkomsten. Dit alleen al is niet te organiseren binnen de bestaande formatie. Het bijscholen van onze adviseurs en de beleidsmatige uitwerking van de Wnra is dan nog buiten beschouwing gelaten.

Daarnaast geeft Weststellingwerf aan een beeld te willen hebben waarvoor de extra middelen voor Bedrijfsvoering 3.0 benodigd zijn. Het bestuur geeft aan dat in het eerste half jaar een onderzoek plaats vindt om te beoordelen op welke fronten de kwaliteit van de ondersteunende diensten tekort schiet. Mocht hieruit blijken dat € 155.000 voor 2019 een te hoge inschatting is geweest, dan passen wij dat aan.

Besluit kaderbrief 2020

De zienswijzen hebben ertoe geleid dat het dagelijks bestuur de kaderbrief heeft aangepast door de incidentele uitzetting van JGZ 3.0 te dekken uit het jaarrekeningresultaat. Het algemeen bestuur heeft deze lijn gevolgd en de kaderbrief met die aanpassing vastgesteld. Daarmee wordt eveneens tegemoet gekomen aan de wens van de bestuurscommissie Gezondheid

Begroting 2020

Vanuit dit perspectief heeft het bestuur de begroting 2020 opgesteld. Daarbij is nog één financieel-technische aanpassing gedaan ten opzichte van de kaderbrief: de bijdrage voor het rijksvaccinatieprogramma is in lijn gebracht met de daarvoor beschikbare middelen uit het gemeentefonds conform de septembercirculaire 2018. Dit conform de afspraken met de Bestuurscommissie Gezondheid.

Jaarstukken 2018

De vaststelling van de 66e kazerne in Oudega, aansluiting bij het Nationale Preventie Akkoord, nieuwe beleidsplannen, JGZ 3.0, de bijdrage aan Culturele Hoofdstad en acteren rond extreme droogte. Allemaal resultaten die het afgelopen jaar bereikt zijn. In het jaarverslag 2018 verantwoorden wij ons graag over deze resultaten. En alle andere resultaten die wij eerder met u hebben afgesproken via de begroting.

Het financieel resultaat over 2018 bedraagt € 1,9 miljoen positief, 2,7% afwijking ten opzichte van de begroting. Het bestuur stelt voor om € 1.043.00 te doteren aan de nog te vormen bestemmingsreserve JGZ 3.0 en het restant ad € 830.000 toe te voegen aan de egalisatiereserve. Zo kan dit incidentele overschot gebruikt worden ter dekking van mogelijke incidentele tekorten in de toekomst. Daarmee wordt voorkomen dat gemeenten gedurende het begrotingsjaar worden geconfronteerd met een verhoging van de gemeentelijke bijdrage.

Begrotingswijziging 2019

In de kaderbrief 2020 — 2023 zijn alle ontwikkelingen opgenomen die invloed hebben op de begroting van de veiligheidsregio. Een aantal van deze thema's hebben deels ook effect op 2019. Denk aan de gevolgen van de nog te realiseren kazerne in Oudega, de academisering en de verhoging van de cao en de pensioenpremies. Daarnaast is er een aantal incidentele ontwikkelingen, specifiek voor 2019. Zo is er een voordeel op kapitaallasten doordat investeringen zijn doorgeschoven in afwachting van besluitvorming en uitwerking van Dekkingsplan 2.0, en vraagt de ontwikkeling op het gebied van informatiemanagement incidenteel budget. Per saldo is in 2019 bijna € 9 ton aan extra budget nodig. Het bestuur stelt voor om deze te dekken uit de egalisatiereserve. Daarmee wordt voorkomen dat gemeenten gedurende het begrotingsjaar worden geconfronteerd met een verhoging van de gemeentelijke bijdrage.

Zienswijze

Wanneer wij uw zienswijze uiterlijk 12 juni ontvangen, kan het dagelijks bestuur deze mee nemen in het voorstel aan het algemeen bestuur. Het definitieve besluit vindt plaats op 10 juli.

Met hartelijke groet,
Het dagelijks bestuur